

Світ дитячих бібліотек

Українська асоціація
працівників бібліотек для дітей

№ 3 (40)
2011

Національна бібліотека України
для дітей

Щоквартальний науково-методичний журнал

У номері:

Кращі з кращих

Л. Гузь

Центральна бібліотека для дітей крізь призму часу 2

Т. Шукіна

Вектори розвитку бібліотеки для дітей 5

И. Ткач

Етапи більшого пути 8

Л. Шевцова

Виховуємо читача: бібліотека і дошкільний заклад в залученні
дитини до читання 10

Н. Коновалова

Програми бінарних бібліотечних занять на допомогу формуванню
основ інформаційної культури дітей 11

Л. Мосіна

Відроджуємо сімейне читання 12

І. Заварінська

Бібліотека для дітей як осередок розвитку здібностей читачів 15

Відкриття. Нововведення. Досвід

Н. Дзюба

Підтримуємо традиції, впроваджуємо інновації 17

А. Бардашевська

Дитяча бібліотека в інфраструктурі програми «Бібліоміст»:
досвід співпраці та можливості для розвитку 18

А. Бардашевська

Книга и чтение для «поколения Google»: инновационные проекты
детской библиотеки 19

Т. Жайворонок

Через библиотеку к творчеству — со-творение читателя 21

Новини з регіонів

Л. Лісова

Дещо про співдружність 24

В. Цибульник

Естетичний розвиток — кожній дитині 26

Л. Овдієнко

Літо кличе до бібліотеки 29

В. Вересоцька, М. Прибисько

Майбутньому потрібні знання, минулому потрібна пам'ять 30

Н. Тюхай

Всеукраїнський день бібліотек, або Ще раз про Книгу, Бібліотеку, Бібліотекаря 31

Любов Гузь,

заступник директора з наукової роботи
центральної міської бібліотеки для дітей м. Дніпропетровська

«Тривалість пам'яті знаходиться в серцях живих, конкретних людей, котрі не дозволяють забуттю поглинути їх власну історію, знехтувати інформацією хай навіть однієї пересічної людини, якій є що сказати про іншу.

Бо саме так твориться історія»

Олександр Лук'яненко

Центральна бібліотека для дітей крізь призму часу

Усе значне і велике починається з маленького. Велика, повноводна ріка бере свій початок з малесенького джерельця чи струмка. Так і наша центральна бібліотека для дітей м. Дніпропетровська, якій в цьому році виповнюється 75 років, розпочиналася з маленької дитячої бібліотеки. Кожна бібліотека, як і людина — має свою долю, і складається вона у всіх по-різному, як у тій пісні О. Білаша «Два кольори», і вишита червоними, та чорними нитками.

Історію нашої бібліотеки, яка є довгим, непростим, гідним шляхом, сповненим багатьма подіями творили надзвичайно совісні, відповідальні, щирі люди. В архівному фонді «Міський відділ культурно-освітньої роботи» при виконкомі Міської Ради депутатів трудящих» в Книзі реєстрації бібліотек міста Дніпропетровська 15 жовтня 1946 року зареєстрована районна дитяча бібліотека Амур-Нижньодніпровського району. В графі «Час заснування» вказаний 1936 рік. Ідея її відкриття належить тодішньому завідувачу райвно Афанасію Андрійовичу Ковурі.

Розмістили бібліотеку в приміщенні учительського клубу і призначили очолювати її Ольгу Марківну Гамольську. Разом з нею почали працювати два бібліотекарі — Марія Михайлівна Кругляк і Марія Федорівна Гаращенко. У своїх споминах Марія Михайлівна пише: «Бібліотека була надзвичайно маленькою, взимку було неможливо холодно. Книжковий фонд налічував 2000 книг і розміщувався в декількох невеликих шафах. Умови роботи були складними. Але діти і дорослі, які приводили їх сюди, дуже любили свою бібліотеку. Один хлопчик писав: «Дорога моя бібліотечко, я давно не міняв книгу, бо зламав ногу і лежав в лікарні, а читати дуже хочу». Звичайно ж бібліотекарі носили йому книги додому». Саме такі доброзичливі, турботливі, закохані в книгу і свою справу люди, самовідданою працею створювали авторитет бібліотеки.

Трохи згодом, враховуючи те, що книжковий фонд постійно збільшувався, а кількість читачів зростала, було прийняте рішення про виділення для бібліотеки більш пристосованого і просторішого приміщення у початковій школі. Це дозволило розширити і її структуру — у відділі обслуговування старшокласників та молодшому відділі обслуговування почали функціонувати читальний зал і абонемент. Збільшився і штат, який вже становив 6 чоловік. Багато зусиль бібліотекарі докладали для того, щоб залучити якомога більше читачів. Перш за все вони налагодили зв'язки зі школами району, зацікавили вчителів, і до бібліотеки учні почали приходити цілими класами. До кожної зустрічі працівники ретельно готувалися —

оформлювали книжкові виставки, проводили цікаві масові заходи, видавали кожній дитині книгу додому, робили добірку літератури для вчителів. Особливі заходи готувалися до Пушкінських днів. До сих пір у бібліотеці згадують про інсценівку «Казки про рибачка і рибку», чудові декорації, до якої зробив син прибиральниці, що закінчував художній технікум, матері дітей-акторів пошили костюми, вчителька музики забезпечила музичний супровід. Для маленьких читачів влаштовувалися новорічні ранки з духовим оркестром і подарунками, проводилися читацькі конференції, обговорення книг, голосні читання. Взагалі бібліотека була активною учасницею всіх урочистих заходів, що проходили в місті, координувала свою роботу зі школами, клубом заводу «Комінтерн» і його художніми колективами. Вона була для мешканців району справжнім промінцем світла, куди із задоволенням приходили діти, вчителі, батьки. На початок 1941 року тут обслуговувалося понад 2,5 тис. читачів, а фонд вже налічував 13 тис. екземплярів книг.

Та мирне життя країни порушила війна. Тяжкі години не минули і бібліотеку: в 1941 році фашистські окупанти розстріляли завідувачку Ольгу Марківну Гамольську, в приміщенні вони влаштували стайню для коней, де підстилкою для них були, з трудом і любов'ю зібрані, улюблені дітьми книжки. Під час окупації книжки рятували і переховували і читачі, і бібліотекарі, і вчителі. 26 вересня 1943 року радянські війська звільнили Дніпропетровськ від фашистів, а вже в листопаді бібліотека відкрила свої двері читачам, в якій залишалося всього 500 книг. Був організований збір книжок серед населення району. До кінця року зібрали понад 2000 книг.

Завідувачкою бібліотеки призначили Лідію Миколаївну Запороженку, якій випала важлива, почесна і нелегка місія — створити в зруйнованому місті бібліотеку. Приміщення не було,

бо під час окупації старе, за рішенням виконкому, передали інфекційній лікарні; наявний книжковий фонд не задовольняв читачів як за кількістю; штат бібліотеки складала три працівники, разом із завідувачкою. Потрібно було діяти швидко і рішуче. Знайшли більш підходяще приміщення, надіслали до Москви в Управління держфонду літератури запит про допомогу бібліотеці в поповненні книжкового фонду. Москва вирішила питання позитивно, і в травні 1944 року до бібліотеки надійшло 1179 примірників книг. Крім цього Амур-Нижньодніпровський райком комсомолу передав у фонд біля 50 примірників енциклопедій та довідників. Літературу збирали по крихтах, долаючи труднощі, але з вірою в майбутнє. На січень 1945 року в бібліотеці вже було 3350 примірників книжок, якими кори-

стувалися понад 1000 читачів. Середня книговидача за день складала 250 книг, а середнє відвідування — 230 чоловік. У 1946 році бібліотека отримала інше приміщення, в якому знаходилася до 1960 року.

Майже вся повоєнна історія бібліотеки пов'язана з іменем щедрої душою, безкорисної, закоханої в свою професію жінки Лідії Миколаївни Запорожченко. Саме її ініціативності, наполегливості, безмежній любові до справи наша бібліотека завдячує своїм існуванням. У ті непрості повоєнні роки вона вміла підібрати дитині саме ту книгу, якої та потребувала, добре знала літературу, дуже любила дітей і усьому цьому вчила колег. Йшли роки, бібліотека жила своїм життям, і коли в 1959 році вийшла постанова ЦККПРС «Про стан і заходи поліпшення бібліотечної справи в країні», де значне місце в комуністичному вихованні підростаючого покоління відводилося саме дитячим бібліотекам, колектив на чолі з директором не стояли осторонь. Було організовано відкритий доступ до книжкових фондів, створювалися різноманітні гуртки для юних читачів, які разом із бібліотекарями брали активну участь в житті міста, неодноразово отримуючи за це різного роду відзнаки. Та найрадіснішою подією для всіх стало отримання в 1960 році нового, просторого (як на той час), світлого приміщення, в якому знаходиться і донині (пр. Воронцова, 3). Одразу ж розширили структуру, організувавши відділи обслуговування, бібліографічний і відділ масової роботи. Створення останнього дало можливість не тільки урізноманітнити форми і зміст масових заходів та діяти гурткам і клубам за інтересами, а й більш якісно і ефективно застосовувати активні форми популяризації книги.

Час спливає швидко. В 1970 році, на роботу до бібліотеки, вже після закінчення Харківського інституту культури, приходить донедавна читачка Ольга Харченко, і трохи згодом стане її керівником, змінивши на цьому посту Лідію Миколаївну Запорожченко, яка піде на заслужений відпочинок.

Початок 80-х років минулого століття позначився важливими змінами у бібліотечній галузі. В 1974 році постановою ЦККПРС «Про підвищення ролі бібліотек у комуністичному вихованні трудящих і науково-технічному прогресі», було визначено необхідність і потребу в упорядкуванні бібліотечної мережі на принципах централізації. В 1977 році всі дитячі бібліотеки міста були підготовлені до створення єдиної централізованої системи. До речі, саме у Дніпропетровську таке об'єднання відбулося одним з перших в Україні. На той час бібліотека № 1 Амур-Нижньодніпровського району вважалася найкращою, і саме тому рішенням міськвиконкому від 16.12.1977 року її було затверджено як центральну бібліотеку новоствореної міської системи. Директором призначили Ольгу Юхимівну Харченко, заступником — Ярославу Іванівну Єгорову (зав. бібліотекою № 8). Почали відбуватися позитивні зміни і у структурі самої бібліотеки. Було організовано нові відділи: комплектування (зав. В.П. Романовська), обробки і каталогізації (зав. О.Т. Скачкова), бібліографічний (зав. С.В. Пасс), організації і використання

єдиного фонду (зав. В.І. Пода). В 1979 році розпочав свою діяльність нотно-музичний відділ, у створенні якого, я, тільки що закінчивши Київський інститут культури, приймала найактивнішу і безпосередню участь.

Період централізації, під час якого спостерігався активний розквіт бібліотечної справи, став дійсно важливою віхою в розвитку всіх бібліотек для дітей. Централізована система нашого міста міцніла і росла, у нових районах відкривалися філії, дитячих бібліотек налічувалося вже 32. Для обслуговування дітей у віддалених куточках міста використовувався бібліобус, яким тоді опікувалася бібліотекар Н.О. Чайка. Колектив Дніпропетровської централізованої бібліотечної системи міста працював добре і злагоджено, за що у 1979 році на виставці досягнень народного господарства СРСР був відзначений Дипломом III ступеню, де зазначалося: «...за плідну працю і досягнення високих показників...».

Новим помітним кроком в розвитку Дніпропетровської ЦБС стали вибори директора. Під час голосування перевагу серед п'яти кандидатів було надано головному бібліотекарю Тетяні Геннадіївні Щукіній, яка і до сьогодні є незмінним керівником однієї з найбільших бібліотечних систем України. Саме тоді, на думку більшості членів колективу, вона — молода, енергійна, сповнена творчих задумів, як ніхто інший, найбільш підходила на цю посаду. За нову відповідальну справу Тетяна Геннадіївна взялася серйозно і завзято. Молодому директору вдалося об'єднати навколо себе колектив однодумців, запровадити новий стиль керівництва (колегіальність в усьому, а не авторитарність), створити разом із своїми колегами творчу атмосферу та гарні умови для ефективної, плідної, натхненної роботи.

Діяльність бібліотек у той час регулювалася «Положенням про бібліотечну справу в СРСР», прийнятим у 1984 році. За цим нормативним актом їх роль визначалася як ідеологічних, культурно-освітніх, інформаційних установ та окреслювалися основні завдання. Треба відзначити, що саме тоді в бібліотеках вирувало цікаве і змістовне життя, з'являлися нові форми і методи роботи, нетрадиційні напрямки діяльності, що дозволяло не тільки підвищити авторитет книгозбірень у суспільстві, а й ефективно перетворювати їх на повноцінні центри культурного розвитку юної особистості.

Визначна історична подія 1991 року — встановлення незалежності України створила передумови для трансформації бібліотечної діяльності. У прийнятому Законі «Основи законодавства України про культуру» (1992 р.) були прописані правові, економічні, соціальні і організаційні засади розвитку культури взагалі і бібліотек зокрема. Забезпечення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня громадян визначалося пріоритетним для діяльності бібліотек, на них було покладено відповідальну місію — формувати інтелектуальну спільноту держави. Зміни в соціально-економічному житті країни спонукали до пошуку свого місця в культурно-інформаційному середовищі, що вимагало постійного руху вперед. Впровадження і розвиток новітніх інформаційних технологій, формування і використання електронних ресурсів відкрили великі можливості для бібліотечних закладів, забезпечили їх оптимальне функціонування, дозволили найповніше використовувати свої

ресурси та максимально задовольняти потреби і запити користувачів. Одними з перших до цієї роботи приступили фахівці нині Національної, а тоді Державної бібліотеки України для дітей. Їхні напрацювання в даному питанні дали змогу багатьом дитячим книгозбірням перейняти досвід і зробити крок вперед в справі інформатизації. У нас цей процес поступово і цілеспрямовано розпочався з 1992 року. Наша комплексно-цільова програма «Стратегія модернізації ЦБС для дітей» 1999 року чітко визначила головні напрямки розвитку, місію і місце бібліотеки в суспільстві, що допомогло їй перетворитися на головний центр підтримки дитинства.

Різносторонньо розвиваючись, утверджуючи свій статус, бібліотека якісно обслуговувала своїх користувачів, фахівці вивчали вітчизняний і зарубіжний досвід. У 90-х роках було проведено ряд міжнародних конференцій з проблем дитячого читання за участю вчених, педагогів, бібліотекарів, видавців та ілюстраторів дитячих книжок багатьох країн (Польщі, Чехії, Казахстану, країн Прибалтики). Тут обговорювалося багато питань з розвитку галузі, визначалися загальні тенденції і проблеми в сучасному дитячому читанні, а також шукалися можливості для кооперації і об'єднання зусиль установ, організацій і громадських об'єднань з даного питання. В рамках конференцій проводилися семінари, презентації оригінальних комп'ютерних програм для дозвільного і пізнавального читання, круглі столи з проблем видання і розповсюдження дитячих книг та розвитку інтересу до читання у юних користувачів шляхом застосування нетрадиційних форм роботи, що значно сприяло покращенню змісту нашої роботи.

Проблеми функціонування книжкової культури в середовищі дітей були і завжди є актуальними. Дитяча бібліотека чи не єдиний соціальний інститут в державі, який забезпечує право дитини на безкоштовний доступ до книги, до знань. Для вирішення цих питань і спроби об'єднати зусилля всіх зацікавлених людей і організацій в прилученні дитини до читання книги, фахівцями ЦБС для дітей, які вже накопичили немалий досвід роботи, в 2001 році була проведена Міжрегіональна конференція «Дитяча література України в формуванні інтелекту і духовності нації». Її матеріали послужили творчим імпульсом для пошуку ефективних інноваційних кроків щодо вирішення проблем, пов'язаних з дитячою книгою, дитячим читанням. Цікавим досвідом нашої роботи, вважаємо Міжнародний фестиваль дитячої творчості «Чарівна книжка», що вже упродовж декількох років проходить в ЦДБ. За час його проведення в ньому взяло участь майже десять тисяч дітей з Молдови, Білорусії, Росії, країн Прибалтики, Польщі, Чехії, Словаччини та ін. Для того, щоб володіти ефективними механізмами інноваційної діяльності, застосовувати у себе досвід розвинених країн, фахівці ЦДБ побували з робочими поїздками в Австрії, Греції, Болгарії, Індії, Молдові, Польщі, Росії, Словаччині, Чехії та ін. Вони сприяли професійному обміну напрацювань, пошуку шляхів вирішення проблем розвитку централізованої системи бібліотек для дітей, виробленню шляхів співпраці з провідними бібліотеками світу.

Враховуючи те, що вплив на видавничу політику в галузі дитячої книги людей, які працюють на перехресті «дитина і книга», а саме дитячих бібліотекарів, має бути

вагомим, ми ініціювали декілька видавничих проєктів. З 1996 року творчо співпрацюємо з видавництвом «Дніпрокнига», успішно реалізуючи проєкт «Чарівна книжечка» (серія з 18 книжок). На допомогу вивченню шкільної програми з літератури працюємо з ними за сумісним проєктом, завдяки якому в світ вийшов тритомник «Джерельце», «Пролісок», «Струмок». Наступним кроком у цьому напрямку стала цікава робота бібліотеки, «Дніпрокниги» і українського письменника Євгена Білоусова, щодо випуску видань серії «Дітям про минуле і сучасне України». Матеріали наших баз даних були основою «Антології драматичних творів Української літератури для учнів 9–11 класів». Але співпраця з Дніпропетровськими видавництвами необмежується лише втіленням спільних проєктів, ми як засновники секції Міжнародної Ради по книгах для дітей в Україні, маємо можливість сприяти просуванню кращих вітчизняних книг для дітей на міжнародну арену. За поданням нашої секції в різні роки Почесним дипломом Міжнародної Ради по книгах для дітей були відзначені ілюстратор дитячих книг Наталія Музиченко — «Казка про злу царівну» (серія «Чарівна книжечка»), Євген Білоусов — «Казка про маленьку копійку і велику гривню» і письменниця Олександра Кравченко за «Амазонки Дніпра».

Бібліотекарі добре знають і розуміють, що світосприйняття людини, її ціннісні орієнтири формуються насамперед в сім'ї. Саме тому, ще в 1994 році, з ініціативи директора було розпочато змістовну роботу з відродження сімейного читання на основі програм В. Невського. Для більш ефективного впровадження цієї методики в бібліотеці організовувалися семінари, проводилися заняття, розроблялися програми спільного читання батьків з дітьми, популяризації книги і залученню дітей до систематичного читання. Поряд з традиційними, суто бібліотечними формами масової роботи, такими як огляди літератури, обговорення книг, бесіди впроваджувалися брейн-ринги, КВВ, конкурси, турніри, екскурсії по бібліотеці у формі гри, вікторини, театралізовані свята тощо.

Для діяльності ЦДБ складними і напруженими були 1996–1997 роки. 30.05.1997 р. за № 250 вийшла постанова Кабінету Міністрів України «Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні». Цей період був непростим для всіх: приймалися неординарні рішення, шукалися нові шляхи для подальшого розвитку. В умовах скорочення штату дитячих бібліотекарів ЦСБД на 60% (з 231 до 151 штатної одиниці) важливо було знайти такі інструменти, які би не дозволили зруйнувати систему бібліотечного обслуговування міста. Завдяки вмілому керівництву було створено творчу групу (команду) фахівців, здатних оперативно вирішувати ті чи інші питання. Важливим виявилось те, що процес створення таких команд забезпечив найефективніше використання людських ресурсів у непрості для системи часи.

Входження України в інформаційне суспільство вимагає від її громадян і, зокрема юних українців постійного оновлення знань, вміння працювати з інформацією, самим знаходити її, відбирати потрібну і корисну. Розуміючи це ми одними з перших розробили і втілили в життя такий важливий напрямок роботи як виховання основ інформаційної культури. Створили в бібліотеці медіа-центр, під-

готували ряд методичних посібників для читачів різних вікових категорій, організували навчання з основ інформаційної культури.

Одним із важливих аспектів діяльності бібліотеки є участь у заходах, що проводяться в місті. Наприклад, робота в рамках Всеукраїнської книжкової виставки–ярмарку «Буквиця» (2005–2006 рр.), яку фахівці ЦСБД використали для популяризації дитячих бібліотек, їх фондів, інформаційних видань на допомогу батькам і педагогам із залучення дітей до читання. Вдалими і цікавими були організовані провідними фахівцями дитячих бібліотек літературні свята, конкурси, вікторини і круглі столи «Дитячі книги для серця і розуму» (2005 р.) та «Сучасна книга — якою вона має бути?» (2006 р.). Як засновник секції Міжнародної Ради по книгах для дітей, бібліотека завжди бере активну участь в Міжнародних акціях ЮНЕСКО.

75 літню історію бібліотеки творили люди, які тут всі разом переживали успіхи і розчарування, вкладаючи в роботу з дітьми часточку своєї душі, вчили їх любити книгу, мудро і терпляче ростили з них справжніх читачів. Саме так і працювали наші славні ветерани О.Ю. Харченко, Я.І. Єгорова, В.С. Тюменьова, В.І. Ляхівець, О.Т. Скачкова, Л.М. Шумигай, Н.І. Шидловська, А.П. Авдоніна. До цього часу в читальному залі старшого відділу обслуговування працює ветеран праці А.О. Мартиненко — бібліотекар з великої літери, перший помічник і порадник дітям, а на абонементі цього ж відділу — З.М. Чернишова, яка до виходу на пенсію очолювала його. Понад 30 років життя присвятила роботі в нашій бібліотеці О.О. Бородіна, яка, незважаючи на досить поважний вік, досі працює палітурницею, даруючи книгам друге життя.

Візуальний простір — візитна картка кожної бібліотеки. В створенні його привабливості, неповторності ве-

лика частка праці нашої художниці В.Г. Анциферової — справжнього професіонала своєї справи. Багато років бібліотечної діяльності віддала Л.Т. Москаленко, яка й зараз радо і привітно зустрічає наших найменших читачів. Близько 40 років працюють у відділі обробки і каталогізації літератури І.Г. Коваленко і Г.О. Виприк, а чи не найдовше в нас працює головний бібліотекар С.В. Пасс. Понад двадцять років не зраджує своїй справі Н.О. Акімова, що прийшла на роботу зовсім молоденькою випускницею Харківського інституту культури і стала справжнім професіоналом. Надзвичайно віддана своїй справі всі ці роки і була завідувача бібліотеки–філії № 17 М.Ю. Завгородня, яка обіймає тепер посаду заступника директора.

Ми завжди пам'ятаємо всіх тих чудових людей, які працювали в бібліотеці, були нашими вчителями і наставниками. Низький уклін вам, хто чесно, самовіддано працював і працює, вписуючи свою сторінку у велику і славу історію бібліотеки!

Серед наших читачів за всі ці роки було багато поважних, знаних і відомих людей. Ми горді з того, що серед них є головний конструктор ракетно-космічного напрямку, заступник начальника КБ «Південне» А.В. Агарков, відомі футболісти Г.В. Литовченко і О.В. Протасов, депутат міськради І. Морозенко та багато інших. Сподіваємося, що у формуванні і становленні цих особистостей не останню роль відіграли бібліотека і книги, прочитані в дитинстві.

Сьогодні центральна бібліотека для дітей — важлива частина соціальної інфраструктури міста, яка завжди була, є і буде центром всіх інноваційних процесів бібліотечної галузі.

Тетяна Щукіна,
директор централізованої бібліотечної системи для дітей м. Дніпропетровська

Вектори розвитку бібліотеки для дітей

75-річний ювілей центральної бібліотеки для дітей м. Дніпропетровська — це прекрасна нагода глибоко осмислити результати своєї діяльності та визначити стратегію розвитку на майбутнє. Чи виправдовує наша бібліотека і 20 її філій своє існування та витрати місцевої громади на їх утримання? Чи вірно визначають дитячі бібліотекарі пріоритети своєї діяльності? Яким вбачається нам майбутнє бібліотек, що обслуговують юних дніпропетровців? Шукаючи відповіді на ці важливі запитання, ми озирасмося у минуле. В 30-ті передвоєнні роки відкриття бібліотек для дітей в Радянському Союзі відбувалося скрізь: країна повинна була швидкими темпами розвивати індустрію і долати загальну малограмотність. Вчителі, як найосвіченіша частина суспільства, добре розуміли, що без розвитку дитячого читання жодної економічної, а також ідеологічної проблеми вирішити неможливо. Тому саме педагоги ставали ініціаторами відкриття дитячих бібліотек. Небула виключенням і організована вчителями Амур-Нижньодніпровського району міста Дніпропетровська у 1936 році невеличка бібліотека для дітей з півтисячним фондом друкованих видань.

Стрімкий етап розвитку бібліотеки розпочався з моменту отримання в 1960 році просторого приміщення на пр. Воронцова. В той час колектив бібліотеки для дітей був надійним помічником вчителів з впровадження загальної середньої освіти. Поряд з бібліотекою з'явилися відбудовані після війни житлові масиви, одна за одною відкрилися шкільні новобудови.

Добре пам'ятаю, як нас, другокласників весною 1961 року вчителька і шефи з п'ятого класу привели в нову районну дитячу бібліотеку. Це був справжній палац: просторі та світлі приміщення, крізь величезні вікна сонячне проміння заливало всі зали, сяяла паркетна підлога, а на новеньких стелажах струнко стояли книги. Їх було багато-багато, стільки ми ще ніколи не бачили, бо в школі бібліотека була зовсім невеличка. Дуже сподобалося перебирати книги одну за одною та роздивляти малюнки. Вдома всі улюблені книжки займали одну полицку в шафі, а тут, в бібліотеці, можна було розкласти на столі купу книжок і неквапливо перегортати сторінку за сторінкою. Книжковий палац вразив. Сюди хотілося приходити знову і знову. І ми приходили. Протягом усіх шкільних років приходили. Впевнена, що такі дитячі спогади є суттєвим мотивом та вірним орієнтиром для багатьох моїх колег–бібліотекарів

у щоденній копійткій роботі зі створення атмосфери дива, привабливості, цікавості для своїх маленьких читачів. Бібліотекарі попередніх років за допомогою книги вміли пробуджувати в дитині допитливість, кмітливість, творчість.

У 1977 році, в період об'єднання окремо діючих дитячих бібліотек міста в єдину організацію, районна бібліотека № 1 отримала статус центральної міської бібліотеки. Її колектив на чолі з директором Ольгою Юхимівною Харченко разом з колегами 19 бібліотек-філій в короткий термін зуміли провести структурні зміни, централізувати процеси комплектування і обробки літератури, створити єдиний довідково-бібліографічний апарат. Фахівці централізованої системи масових бібліотек для дітей із завданнями часу впоралися, про що свідчить диплом виставки досягнень народного господарства СРСР 1979 року. Життєздатність такого об'єднання підтвердила практика. Особливо виграли діти там, де місцева влада створила окремі ЦБС для дітей.

Як свідчить життя, саме такі ЦБС, а не окремі дитячі бібліотеки у складі централізованих систем змішаного типу, значно ефективніше керують і впроваджують ідеї розвитку бібліотеки для дітей.

Закономірні процеси змін соціально-економічного характеру призвели до появи на мапі світу в 1991 році незалежної держави — України. Трансформаційні процеси, що почали відбуватися в усіх сферах українського суспільства, зумовили появу нових пріоритетів в діяльності бібліотек, у тому числі і дитячих. Перед бібліотечною галуззю постало питання оновлення традиційних функцій, впровадження якісно нових форм і засобів задоволення інформаційно-культурних потреб суспільства. Реалізація цих завдань визначила необхідність опанування бібліотекарями новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Саме фахівці ЦБС для дітей м. Дніпропетровська в 1992 році були в числі перших послідовників Національної бібліотеки України для дітей зі створення системи автоматизованої обробки літератури і втілення програми комп'ютеризації. На жаль, постанова Кабінету Міністрів «Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні» (1997 рік), значно затримала процеси оновлення діяльності ЦСБД. Лише впродовж 1996–1997 рр. внаслідок так званої «оптимізації» було скорочено: мережу на десять бібліотек-філій; кількість штатних одиниць дитячих бібліотекарів, спеціально підготовлених для роботи з дітьми — на 60 відсотків, а саме фахівців найпродуктивнішого віку від 30 до 45 років. Бібліотекарів, що працювали, відправляли у відпустки за свій рахунок на 3–6 місяців, переводили бібліотеки-філії в розряд бібліотечних пунктів, а завідуючих структурних підрозділів на нижче оплачувані посади.

Попри все колектив ЦСБД продовжував наполегливо і творчо працювати. Саме в ці роки ми виграли і отримали кілька грантів Міжнародних фондів на придбання комп'ютерної техніки, оплату *Internet*-доступу, закордонні поїздки фахівців для вивчення світового бібліотечного досвіду. Також розпочали співпрацювати з Міжнародною Асоціацією читання (*IRA*) і Міжнародною Радою по книгах для дітей (*IBBY*), створили комплект програм (в т.ч. комп'ютерних) на підтримку сімейних читань в кооперації з фахівцями Естонії і Росії, розпочали реалізацію проектів з видання серій книг для дітей з краєзнавства у

співпраці з місцевими видавництвами та регіональним відділенням спілки письменників.

В ці роки активно переосмислювалися і обговорювалися шляхи перебудови і оновлення роботи в умовах обмежених ресурсів і одночасної необхідності розвитку бібліотек міста. В результаті в 1999 році нашу «Стратегію модернізації діяльності ЦСБД» було схвалено депутатською комісією з питань культури, освіти, сім'ї і молоді міської ради. В умовах загальних динамічних, соціальних і функціонально-технологічних змін в самій бібліотеці, коли в діяльності зростає інформаційна функція, виникла серйозна потреба перегляду поглядів на організацію роботи бібліотеки. Для досягнення кінцевої мети, а саме ефективного забезпечення доступу читачів до документів, інформації, знань, потрібно було реорганізувати структуру центральної бібліотеки для дітей. У зв'язку з цим були організовані нові відділи, що забезпечують створення продуктів і послуг відповідно до сучасних потреб користувачів, зокрема: інформаційно-бібліографічний, інформаційних ресурсів, бібліотечно-інформаційних технологій і медіа-центр.

Важливою складовою структури бібліотеки сьогодні є інформаційно-бібліографічний відділ, де здійснюється відбір інформаційно-бібліографічних матеріалів (нові надходження літератури, періодика, бази даних, сайти тощо) та аналітично-синтетична обробка матеріалів, а саме створення і ведення власних електронних баз даних (СКС, краєзнавчі, метабази нових надходжень, фактографічні тощо), також створення і підготовка для користувачів різноманітних інформаційно-бібліографічних матеріалів з популяризації книг та читання. Окрім цього тут зберігають створену інформацію в документній та електронній (треступенева) формах, формують інформаційно-бібліографічні ресурси у відповідному вигляді для подальшого використання в єдиному інформаційному просторі бібліотеки.

У відділі інформаційних ресурсів здійснюється: формування власних електронних інформаційних ресурсів (баз даних, повнотекстових документів, бібліографічної інформації, графічних документів тощо); відбір доступних віртуальних електронних матеріалів (на законних засадах) для включення їх в єдиний електронний фонд ЦСБД; організація фонду електронних ресурсів на рівні відділу; треступеневе зберігання електронних ресурсів (на ПК, *CD* та ін.); передача сформованої електронної інформації відповідним службам ЦСБД для подальшого використання; моделювання власних різноманітних матеріалів (в т.ч. електронних) та їх тиражування; ведення баз даних (нові надходження, «Символи України», «Весняні, осінні, зимові свята України», «Репресовані письменники Дніпропетровщини», «Українські репресовані письменники ХХ сторіччя»), також тут створюється власний інформаційний продукт різноманітної тематики на *CD* і ведеться архів електронних документів з питань дитячого читання, в т.ч. сімейного.

У відділі бібліотечно-інформаційних технологій професійно формується стратегія автоматизації в рамках бібліотечних структур МКЗК «ЦСБД», здійснюється координаційна діяльність з освітніми і культурними організаціями в рамках розвитку технологічних процесів, організовується навчально-консультативна допомога структур-

ним підрозділам бібліотеки і різним групам користувачів ЦБС з питань експлуатації програмного забезпечення, формується електронно-інформаційний банк даних бібліотеки на різних електронних носіях.

У медіа-центрі ЦДБ дітей різних вікових груп навчають користуватися засобами новітніх інформаційних технологій (мультимедійні, телекомунікативні і т.д.) в освітніх та самоосвітніх цілях; проводяться семінари та інші форми навчання бібліотечних працівників ЦСБД, середніх освітніх закладів міста (області) щодо використання телекомунікаційних технологій, мультимедійних засобів і Інтернету в роботі з дітьми; користувачам надаються додаткові інформаційно-бібліотечні послуги; створюються медіа-тека і медіа-проекти за участю користувачів, а також і спеціальні навчальні комп'ютерні програми на допомогу освіти та самоосвіті школярів, які апробуються і вдосконалюються. Фахівці медіа-центру співпрацюють з різноманітними закладами та організаціями щодо його розвитку і ефективної діяльності.

Сучасна інформаційна епоха принципово і якісно відрізняється від попередньої індустріальної. Сьогодні головним і конкурентноспроможним товаром стає інформація. Відтак, одним із важливіших напрямків модернізації діяльності бібліотеки для дітей є відбір, зберігання, продукування, надання в зручній формі якісної інформації, орієнтованої на дітей з урахуванням їх вікових особливостей. Сучасна школа майже не навчає дітей працювати з різноманітними видами бурхливо зростаючих інформаційних потоків (наукових, рекламних, побутових, технічних, політичних...). Правильно організована бібліотека для дітей може суттєво допомагати і школі, і сім'ї навчати дітей не відставати від життя, впевнено орієнтуватися в інформаційно-культурному просторі. На базі медіа-центру ЦДБ здійснюється навчання дітей вмінню працювати з інформацією: з різноманітними її видами; швидкому виділенню необхідного з великого об'єму; розпізнавати маніпулятивні інформаційні впливи; відрізняти типи знань (побутові, наукові, релігійні тощо), а також розуміти, як будуються різноманітні системи знань.

У рамках «Стратегії модернізації...» крок за кроком відбувається переорієнтація організаційної культури бібліотеки, під якою сьогодні розуміється сукупність ідей, цінностей, принципів, що зафіксовані в таких локальних нормативних документах, як: «Колективний договір», «Правила внутрішнього трудового розпорядку», «Принципи діяльності», «Правила взаємовідносин у колективі». Всі ці процеси проходять успішно і ефективно завдяки активній діяльності Бібліотечної Ради в ЦСДБ, яка впродовж останніх років набула ознак найвпливовішого механізму управління діяльністю колективу, і, що є позитивним і відрадним, не командного, а об'єднуючого і такого, який створює умови для саморозвитку та творчості кожного окремого структурного підрозділу. До складу нашої Ради обрано творчих, ініціативних і досвідчених фахівців. Вони ініціюють розробку перспективних документів та орієнтирів щодо розвитку діяльності ЦСБД, організують обговорення в колективі питань забезпеченості про-

цесів діяльності інформаційними, техніко-технологічними та кадровими ресурсами. Також, завдяки роботі Ради видається бюлетень «Бібліотечний пульс», на сторінках якого висвітлюються найактуальніші питання діяльності колективу, що значною мірою сприяє формуванню спільних дій співробітників, швидкому реагуванню на зміни, які відбуваються в бібліотечній сфері.

Реалізація програми «Стратегії модернізації...» поступово і дуже позитивно змінила наші уявлення щодо ролі бібліотекаря у житті дитини. Сьогодні професія дитячого бібліотекаря все більше набуває рис розвинутої, диференційованої діяльності, що потребує не тільки спеціалізованих знань і вмінь, а й фахової майстерності щодо пробудження у юних читачів інтересу до читання. Сучасний дитячий бібліотекар повинен гостро відчувати зацікавленість дитини, або її байдужість чи невдоволення, перемагати особисті труднощі і працювати над помилками, долати свої слабкості, самоорганізовуватися і самоудосконалюватися. Він також має бути посередником між знаннями та інформацією, бо є учасником інформаційного обміну, який передбачає не тільки її засвоєння, але й передачу, віддачу, генерування в обмін на отриману. У ЦСБД активно обговорюються критерії оцінки діяльності фахівців і більшість членів колективу позитивно сприймають необхідність утвердження дитячого бібліотекаря як новатора, а не прихильника застарілих поглядів на професійну діяльність. На наш погляд, необхідними елементами оцінки діяльності фахівців ЦСБ, мають бути такі критерії: сприйняття змін соціальної ролі дитячого бібліотекаря у зв'язку зі зниженням його ролі як носія вікової мудрості в епоху глобальної інформатизації; вміння не тільки засвоювати і використовувати у своїй діяльності різноманітну інформацію, а й створювати власну; вчити дітей працювати з інформацією, допомагати знаходити потрібну і корисну, поповнювати знання і розвивати здібності з отриманої інформації та шукати рішення для подолання проблем, які їх турбують.

Якою вбачається фахівцям ЦСБД бібліотека для дітей сьогодні? Насамперед, вона повинна відповідати вимогам часу. Сучасна дитяча бібліотека має бути бібліотекою творчого типу, добре організованим, продукуючим закладом культури, де створено всі сприятливі умови для виховання і розвитку успішного підростаючого покоління. З самого раннього віку бібліотека для дитини має бути надійним помічником на багато років її зростання. А відповідаємо за те, щоб вона була необхідною, привабливою і цікавою, ми усі разом — бібліотекарі, батьки, вчителі і місцева влада. Бібліотека для дітей повинна бути і успішним закладом культури, тому, що сучасна епоха вимагає від суспільства вирішення питань щодо життєздатності країни у найближчі часи, вона, без сумніву, є одним з найважливіших соціальних інститутів.

Сподіваємося, що наша бібліотека відповідає визначеним критеріям, що вона необхідна, приваблива і цікава, бо не даремно багато дніпропетровців різних поколінь вдячних бібліотеці свого дитинства вітають нас сьогодні з 75-річним ювілеєм.

Этапы большого пути

Я была в большом недоумении, когда директор городской централизованной системы библиотек для детей (ЦСБД) Т.Г. Щукина пригласила меня на беседу и предложила сотрудничество. Произошло это летом 1991 года, когда я работала инженером–программистом в научно–производственном объединении (НПО) «Орбита», что меня вполне устраивало. Но вскоре, в связи с известными событиями в стране, стало понятно, что космическая отрасль в сложившейся экономической ситуации в Украине не будет приоритетной, следовательно, моя работа перестаёт быть актуальной. После недолгих раздумий я приняла предложение руководителя ЦСБД, мне было интересно попробовать себя в несколько неожиданном качестве руководителя структурного подразделения, отвечающего за разработку и внедрение новейших информационных технологий в библиотечной сфере, ориентированных на юных читателей.

Пришлось засесть за учебники для студентов–библиотекарей; документы законодательно–нормативного характера в сфере информации, телекоммуникационных, в т.ч. электронных, технологий; печатные материалы о работе отечественных и зарубежных библиотек в данном направлении.* Предыдущий опыт подсказывал, что не изучив досконально информационной базы предполагаемой сферы деятельности, невозможно построить эффективный алгоритм решения задачи. И с 1992 года началась кропотливая и интересная работа по развитию и внедрению в библиотечную практику информационных и телекоммуникационных технологий, в процессе которой создавались собственные электронные ресурсы и определялись тенденции дальнейшего развития.

Наверное, именно этот год можно считать точкой отсчета новой, компьютеризированной эры развития Днепропетровской городской системы детских библиотек. Все началось с одной примитивной персональной электронно–вычислительной машины (ПЭВМ) ЕС–1840, в структурной схеме которой не было даже жесткого диска, десятка дискет и громадного желания работать. Тем не менее, в мае 1992 года была приобретена первая современная ПЭВМ, создан отдел автоматизации. Началась реализация «Программы компьютеризации ЦБС для детей г. Днепропетровска на период с 1992 по 1996 гг.», разработанной специалистами ЦСБД. В рамках этой программы силами работников отдела автоматизации проводились занятия с библиотечными специалистами по изучению основ компьютерной грамотности. Не все сразу получалось, но в конечном итоге в каждом функциональном отделе был библиотечный специалист, владеющий необходимыми навыками работы с ПЭВМ.

* Закон Украины «Про інформацію», 1992 р.; Закон Украины «Про охорону дитинства», 2001 р.; Закон Украины «Про Національну програму інформатизації», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», 1998 р.; «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації», 2005 р.; Постанова Верховної Ради України «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 1999–2001 рр»; Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку бібліотек України», 2000 р.; Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», 2000 р.; Закон України «Про культуру», 2010 р.; Указ Президента України «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій», 2005 р.; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової національно–культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI», 2009 р.

Первой и, на тот момент, главной нашей задачей являлось автоматизирование рутинных процессов библиографической обработки поступающей литературы, как книг, так и периодических изданий. Для этого необходимо было выбрать оптимальную автоматизированную информационно–библиотечную программу. Изучив опыт украинских и российских библиотек (а в те годы библиотек, использующих в своей работе компьютеры, было совсем немного), посетив Республиканскую библиотеку для детей (сейчас Национальную), мы остановили свой выбор на пакете прикладных программ «Автоматизированная информационно–библиотечная система (АИБС) «Марк», разработчик НПО «Информсистема», г. Москва. Этот выбор определил дальнейшую стратегию и тактику нашего информационно–электронного развития. Забегая вперед, скажу, что в начале 2000–х годов нам вновь пришлось выбирать. К тому времени основное многообразие АИБС свелось к двум вариантам: АИБС «Марк–SQL» (НПО «Информсистема») и АИБС ИРБИС (ГПНТБ России). Мы остались верны семейству «Марк», приобрели АИБС «Марк–SQL» и до сих пор успешно работаем на этой платформе, сотрудничая со многими детскими библиотеками страны. Внедрение этой программы позволило решить все необходимые задачи автоматизации библиотечных процессов. Со временем, основные рабочие места специалистов функциональных отделов были автоматизированы. Началась работа по созданию и ведению электронного каталога, собственных компьютерных программ, например, в помощь работникам отдела кадров и бухгалтерии.

Отдельной строкой в нашей истории прописана работа над проектом по развитию и поддержке семейного чтения. В 1994 г. Владимир Андреевич Невский — автор программы «Система указателей мировой художественной литературы» обратился с предложением о сотрудничестве к директору библиотеки. В результате был создан компьютерный вариант программы по развитию чтения на базе АИБС «Марк», презентация которой с успехом прошла в г. Будапеште на 9–й Европейской конференции по чтению. В последствии, на базе ЦБС для детей г. Днепропетровска были проведены международные и межрегиональные конференции по проблемам детского чтения, в основу которых были положены материалы педагогов и библиотекарей, успешно работающих с детьми по программе В.А. Невского. Кроме того, эти материалы используются учителями

лями многих школ и гимназий города, как на уроках украинской и зарубежной литературы, так и во внеклассной работе с младшими школьниками. На базе этой программы и собственных полнотекстовых баз данных созданы четыре выпуска тематических сборников «Вчера, сегодня, завтра» и «О детском чтении и не только о нём», а также «Читательские дневники для учеников начальной школы» и «Хрестоматии для чтения в начальной школе».

Для решения инновационных задач, мы успешно участвовали в конкурсных проектах по информатизации библиотечной сферы, получали гранты на сумму порядка 20000 \$. В 1998 г. разработали новый магистральный для информационного развития системы документ «Стратегия модернизации ЦБС для детей», в соответствии с которым, программа компьютеризации переросла в программу глобальной информатизации: социально-экономического и научно-технического процесса создания оптимальных условий для удовлетворения информационных потребностей и реализации прав граждан, органов государственной власти, органов местного самоуправления, организаций, общественных объединений на основе формирования и использования информационных ресурсов. Чтобы сделать этот процесс всеобъемлющим хотя бы в пределах своей ЦБС, мы активно привлекали сотрудников всех филиалов к работе по созданию своих баз данных и таким образом, появились тематические такие интересные базы, как: «Государственные символы Украины», «Петриковская роспись», «Украинские репрессированные писатели Днепропетровщины», «Народные и обрядовые праздники» и т.д. Позже, именно эти материалы вошли в полнотекстовую БД «Инфотека». Подобная работа с филиалами позволила доступно и наглядно показать важность и необходимость проводимых новшеств. Впоследствии многие филиалы изъявили желание оборудовать свои помещения компьютерной техникой и специализированным программным обеспечением и сегодня в пяти библиотеках-филиалах установлены АРМы, которые используются не только для поиска информации и формирования выходных форм, а и для презентаций, демонстрации наглядных материалов при проведении всевозможных массовых мероприятий.

Основными базами данных нашей библиотечной системы являются: «Новые поступления в фонд системы библиотек (книги)»; «Статьи из периодических изданий»; «Фактографическая»; «Цитаты»; «Краеведческие документы»; «Ретрокаталог»; «Инфотека»; «Выполненных справок». Все они находятся в процессе постоянного обновления, используются для подготовки и издания детских книг серии «Чарівна книжка», совместно с ВАТ «Днепроніжка», на их основе формируются информационно-библиографические пособия для популяризации книг и чтения. В 1999 г. центральную библиотеку подключили к Интернету, что значительно расширило сферу наших возможностей, позволило создавать свою веб-библиографию, а библиотекарям и библиографам регулярно и качественно выполнять библиографические запросы наших читателей. Тогда же у нашей системы библиотек появился собственный сайт.

Большим событием в 2001 году было создание в ЦДБ медиа-центра, который стал значительным подспорьем в решении образовательно-культурных проблем детей, и

круглый стол «Единое информационное пространство в поддержку детства». В этом мероприятии участвовали как представители библиотек города (и не только детских), так и преподаватели ВУЗов, чиновники горсовета Днепропетровска, технические специалисты в области коммуникаций. По результатам проведения круглого стола был принят документ с указанием основных проблем в сфере объединения существующих электронных информационных ресурсов и путей их решения.

С 2006 года мы перешли на новую версию АИБС «Марк-SQL», что позволило значительно изменить подход к созданию собственных ресурсов. Все тематические БД были объединены в одну полнотекстовую БД «Инфотека», которая постоянно пополняется наиболее интересными и актуальными материалами и дает возможность получить библиографическое описание, текстовые и графические материалы в электронном и печатном виде. Её информационные материалы используются для создания одной из версий АРМ читателя (АРМЧ) в ЦДБ. На основе ППП *Office* была разработана программа для юных читателей «В помощь школе», которую уже используем в качестве тренажера по обучению юных пользователей работе с компьютером. Наша ЦБС принимает участие в национальных проектах «Виртуальная справка», корпоративной каталогизации «КОРДБА», «Веблиография», осуществляемых под эгидой Национальной библиотеки Украины для детей. Органами образования наша библиотека определена базой для проведения семинаров школьных и детских библиотекарей области по вопросам информатизации библиотечной деятельности.

В процессе активной работы над информатизацией деятельности детских библиотек мы своими ближайшими целями и задачами определили: создание единого городского электронного информационного пространства в поддержку детства; создание электронных продуктов для детей каждой отдельной библиотеки; обеспечение дистанционного доступа, в т.ч. интерактивного, юным пользователям к электронным продуктам библиотек; создание городской электронной библиотеки для детей; предоставление широкому кругу пользователей, в т.ч. детям доступа к ресурсам мирового культурного наследия; решения на городском уровне вопроса подготовки и переподготовки специалистов детских библиотек области по вопросам электронно-информационной культуры. Решение этих задач, безусловно, требуют достаточного финансирования, обеспечения кадрами, объединения усилий всех потенциальных участников этого процесса, над чем и трудится наш коллектив. Мы хорошо понимаем, что при организованном методическом, поэтапном и комплексном решении этих проблем, детские библиотеки должны, в итоге, прийти к созданию собственных электронных библиотек, что позволит, наконец, говорить о создании единого информационного пространства в поддержку детства.

В небольшой статье невозможно описать все, что и как было сделано за без малого 20 лет развития информационного направления нашей деятельности. Но некоторые этапы большого пути мы постарались осветить. Оглядываясь на проделанное, испытываю глубочайшее удовлетворение от сделанного, и ни разу за 20 лет не пожалела о том давнем и неожиданном решении, которое изменило активную социальную составляющую моей жизни.

Виховуємо читача: бібліотека і дошкільний заклад в залученні дитини до читання

Під час соціологічних досліджень стосовно питання залучення дітей до читання в сучасних бібліотеках, вітчизняними і зарубіжними фахівцями було виявлено деякі негативні тенденції: по-перше, помітне зниження інтересу до читання у молодших школярів і підлітків; по-друге, різке скорочення долі читання в структурі вільного часу дітей через те, що телебачення, відео і аудіотехніка, комп'ютер практично витіснили книгу з життя; по-третє, відбулася підміна справжньої дитячої художньої літератури сурогатами масової культури. Злободенність цієї проблеми послужила підставою для прийняття Кабінетом Міністрів України у вересні 2009 року «Концепції Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року».

Саме на вирішення головного завдання Програми «заохочення громадян, насамперед дітей та юнацтва, до систематичного читання, підвищення рівня читацької компетентності населення» спрямовано співпрацю комунального закладу культури «Централізована система бібліотек для дітей» (ЦСБД) і комунального закладу освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 43 комбінованого типу» — «Теремок» (ДНЗ). Ми вважаємо, що тільки сумісна діяльність бібліотекарів, вихователів і власний приклад батьків можуть позитивно вплинути на дітей, повернути увагу до книг не тільки як до джерела інформації, а як до товариша, який здатний розділити настрій, підтримати і порадити.

Сьогодні ЦСБД удосконалює і урізноманітнює форми своєї роботи, намагаючись таким чином не тільки адаптуватися до нових соціокультурних умов, але й виробити стратегію інноваційної діяльності. ДНЗ № 43, як експериментальний заклад освіти — «Школа культури здоров'я», працює над формуванням духовного благополуччя суб'єктів навчально-виховного процесу. Тому творча співпраця, яка розпочалася ще в 2006 році є і сьогодні своєчасною, необхідною і корисною для всіх. Співробітники дошкільного закладу користуються методичною і художньою літературою, беруть участь в семінарах, творчих об'єднаннях на базі бібліотеки, одержують безкоштовні консультації, відвідують зі своїми вихованцями свята та інші заходи, що проводяться в дитячих бібліотеках, користуються медіа-текою.

Дошкільний навчальний заклад, зі свого боку, надає приміщення співробітникам ЦСБД для проведення виставок, семінарів, бесід та інших форм роботи з його педагогами і вихованцями та їхніми батьками, залучає бібліотекарів до підготовки різноманітних методично-інформаційних посібників. Вся ця робота проводиться за спільним планом заходів з виховання грамотного читача та організації сімейного читання і спрямована на те, щоб маленький читач зацікавився книжкою, відчував бібліотеку не тільки як місце обміну книжок, а як царину знань і мудрих думок, щоб читання стало для нього творчим процесом, а відвідування бібліотеки перетворилося на цікаву, захоплюючу мандрівку.

Співробітники бібліотеки завжди бажані гості у садочку. Саме за їх сприяння вихователі разом з батьками оформлюють змістовні куточки книги у кожній групі. Дітки із задоволенням чекають зустрічей з працівником нашої бібліотеки Любов Тимофіївною Москаленко, яка цікаво розповідає малюкам про бібліотеку, професію бібліотекаря, книжки, вчить відноситися до них як до величезної цінності. Для того, щоб дітлахи краще засвоїли почуте і побачене, вона після екскурсії проводить з ними творчу гру «Бібліотека».

Робота із залучення дітей до читання у садочку ведеться за різними напрямками та формами і спрямовується на розвиток особистості малюка, його морального становлення і набуття знань, збагачує світ дошкільнят цікавими та дивними відкриттями. Так, під час бесіди «Як книжка до нас на стіл прийшла» діти дізнаються про те, як створюються книги, що папір для них виробляють з деревини, а подорожі «Книги читай, все пізнавай» та «Книжкова країна — найкраща у світі» розширюють їхні знання про книгу як найбільше з чудес, створене людиною, формують активне, творче мислення і мовлення. Художньо-естетичні заняття «Краса в людині», «Краса душі — доброта» долучають дітей до поняття краси як естетичної категорії та допомагають бачити її прояви в літературі, природі, мистецтві. Під час емоційної і веселої вікторини «За сторінками улюблених казок», діти демонструють знання українських народних казок, проявляють творчі здібності. Особливо вдалими є заходи, коли активну участь в них беруть батьки. У процесі роботи ми бачимо, що відношення до книги у дітей змінюється: вони із задоволенням прослуховують літературні твори, залюбки беруть участь в іграх-драматизаціях, літературних святах, зустрічах з дитячими письменниками дніпропетровщини і читання для них стає стимулом мовленнєвої та інтелектуальної активності, сприяє розвитку мислення та уяви.

Проводять значну роботу бібліотекарі і з педагогами «Теремка»: знайомлять їх з книжковими новинками, методичними матеріалами ЦСБД, демонструють можливості інформаційних ресурсів, допомагають орієнтуватися в розмаїтті дитячої літератури. Педагоги ДНЗ були активними учасниками семінару «Створення візуального простору бібліотеки для дітей — ефективний засіб популяризації читання», круглого столу «Бібліотека для дітей як складова інформаційно-культурного простору міста», що значно сприяло підвищенню їхньої професійної компетентності. Втілюються і сумісні проекти, наприклад, «Квітка здоров'я», «Здорові і розумні», що включають в себе цілий комплекс заходів та низку інформаційно-методичних посібників і дослідження. Наші краєзнавчі проекти «Рідне місто моє» і «Неповторне місто України» були відзначені дипломами міського конкурсу «Сузір'я муз Дніпропетровська».

Значну увагу працівники бібліотеки приділяють роботі з батьками юних читачів, кожен з яких, прагне бачити свою дитину успішною. Для спілкування використовуються різноманітні форми: бесіди, консультації, заняття.

Допомагаємо ми і у формуванні домашньої бібліотеки, де, на нашу думку, мають бути не лише розважальні, а й пізнавальні твори, такі як: «Моя найперша енциклопедія», «Світ дитячих запитань», «Що? Як? Чому?» та інші. На бібліотечних заняттях для батьків «Книга — не пряник, а до себе манить», щодо цінності і значення сімейного читання, розглядаються різні питання: як читати з дитиною раннього віку художню літературу; як пробуджувати в ній емоційний резонанс на прочитане; як стимулювати реакцію на текст; як вчити розуміти прочитане. Для батьків створено буклет «Родинне читання», який містить відповіді на хвилюючі їх запитання. Наприклад: «Навіщо потрібні книги в ранньому віці?» — вони допомагають встановлювати особливий зв'язок з дитиною; пізнавати містечтво слова через ілюстрації; прищеплюють навички

слухання; готують дитину до процесу читання; розвивають світогляд, емоційну сферу, уяву і приносять задоволення. «Коли читати?» — зразу після народження дитини, виділяючи для цього щодня декілька хвилин; в певний час, привчаючи дитину «чекати» час для читання; коли дитина в гарному настрої, або їй потрібно відволікти від плачу, капризування. «Як читати?» — виразно; декламувати вірші, які подобалися вам в дитинстві; читати книжки з ілюстраціями; перечитувати улюблені і давати можливість дитині самій вибрати книгу.

Така сумісна робота є плідною і корисною, бо сприяє позитивним змінам в розв'язанні проблеми дитячого читання, поступовому вирішенню завдань щодо морально-етичного виховання підростаючого покоління.

Наталія Коновалова,
зав. відділом обслуговування дітей 10–18 років
центральної міської бібліотеки для дітей м. Дніпропетровська

Програми бінарних бібліотечних занять на допомогу формуванню основ інформаційної культури дітей

Сучасний світ — світ інформації, недаремно його називають «інформаційним суспільством». Зміни, що відбуваються в ньому, спонукають до удосконалення і пошуку нових форм роботи відповідно до вимог часу. Сьогодні, коли інформація має великий вплив на дітей, дитячі бібліотеки не мають права стояти осторонь, вони повинні забезпечувати кожного свого читача не тільки корисною книгою, цікавим заходом чи клубом за інтересом, а й вчити орієнтуватися в безмежному інформаційно-культурному просторі, допомагати робити правильний вибір, адекватно сприймати оточуюче реальне і віртуальне середовище.

Розвиток сучасної цивілізації фахівці пов'язують із становленням інформаційного суспільства, яке поступово перетвориться на суспільство знань. У зв'язку з цим виникає необхідність усвідомлення значення читання як базової освітньої компетенції, що дає можливість людині упродовж всього життя мати доступ до національних і світових культурних цінностей. У найрозвиненіших країнах читання розглядається як універсальна «культурна техніка», без якої неможливо отримати знання для повноцінного життя в соціумі. Необхідність поліпшення читацьких здібностей дітей, що закладаються в початкових класах, гостро виявили процеси оновлення шкільної освіти в Україні. Аналіз анкет читачів міської централізованої системи бібліотек для дітей, дав не дуже утішний результат: близько 30% дітей 13–15 років зазнають труднощі в розумінні тексту, а 37% важко інтерпретувати і осмислити його. Не краще йдуть справи з читанням і в молодшій школі. Головними причинами цього вчителі називають послаблення, або повна відсутність, сімейного читання, невміння більшості батьків організувати пізнавальну діяльність дитини в домашніх умовах та інтенсивний розвиток засобів візуальної культури.

Дуже доречною і своєчасною для більш ефективної роботи бібліотекарів стала Державна цільова програма підтримки та розвитку читання на період до 2015 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2009 р. № 1228-р), в якій закладені засади формування ос-

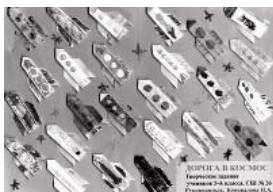
нов інформаційної культури особистості, інформатизації бібліотечної сфери.

Зростання долі самостійної роботи з джерелами інформації школярів, впровадження нових інформаційних технологій в процес навчання зумовили появу якісно нових послуг, у нас такими стали бінарні заняття. Таке заняття складається з двох взаємопов'язаних частин: перша — допомагає дитині створити і постійно удосконалювати свої читацькі навички, а друга — розвивати творчі здібності.

Відомо, що саме завдяки читанню дитина неодмінно прийде до усвідомлення того глибинного творчого зв'язку її внутрішнього світу із світом книг — цього найпершого (після природного) свідчення інтелігентності людини. Розуміючи це, ми у своїй роботі з формування основ читацької культури вже багато років спираємося на цікаві програми, розроблені талановитими організаторами дитячого читання Володимиром та Оленою Невськими. Саме на основі цих програм і вже власних напрацювань, фахівцями бібліотеки створено програму бінарних бібліотечних занять на допомогу формуванню основ інформаційної культури дітей на засадах читацької культури, розвитку позитивних особистих якостей. Головною метою всієї цієї роботи є розвиток самостійного мислення дитини, формування у неї уявлень про мораль і моральність, підтримка культури читання і мовлення, формування комунікативних якостей. У результаті занять дитина навчається більш самостійно мислити, завдячуючи постійному спілкуванню, сміливіше поводить себе з друзями, збільшується її лексична компетентність і практично знімається проблема мотивації дитячого читання. Під час таких занять головним є спілкування з дитиною,

а роль дорослого зводиться до того, щоб тільки підштовхувати її до мислення і глибокого розуміння змісту твору. При цьому слід пам'ятати, що дітей потрібно не вчити і повчати, а лише створювати сприятливі умови, для того, щоб вони вчилися самі, бо без дотримання цього принципу практично неможливо сформувати навички самостійного мислення. Щоб учасники заняття не занудьгували і їхня увага підтримувалася якомога більше, потрібно двоє до-

рослих ведучих, а іноді й більше, які по черзі будуть розкривати одну і ту ж тему з різних точок зору, а на прикладах героїв літературних творів, примушувати дітей замислюватися над такими морально-духовними поняттями як добро, милосердя, справедливість, жалість, любов, щастя тощо.

Спрямування програми на розвиток творчої особистості базується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільності. Для цього використовуються різні техніки: малювання, ліплення, аплікація, оригамі, а також чергування індивідуальних та групових завдань, які завжди є прямим продовженням теми заняття і додатковою спробою дитини за допомогою своїх навичок і вмінь поглянути на все з іншого боку та висловити свої враження в малюнку, поробці або короткому оповіданні.

Важливим чинником є також розвиток емоційної сфери та набуття читачем певних знань, вмінь і навичок,

які необхідні для виявлення творчого потенціалу. Їм потрібно вчитися розрізняти та контролювати свої емоції, правильно їх виявляти. Програма розрахована на високу інтелектуальну напругу учасників при загальному доброзичливому і сприятливому емоційному фоні спілкування, тому тематика занять завжди узгоджується з педагогами і батьками, а участь в заняттях батьків всіяко мотивується і підтримується. Для

активного залучення батьків видаються спеціально розроблені рекомендаційні посібники: «Як організувати читання дітей вдома», «Це цікаво та бажано знати» та ін.

Просвіта батьків в питаннях формування стійкої потреби в спілкуванні зі світом книг націлена також на важливий результат — розвиток самостійного мислення у дитини. Без цього неможливо глибоко проникнути в зміст тексту, інтерпретувати і актуалізувати його стосовно обставин життя — особистого і навколишніх людей. Крім того, завдяки збільшенню долі спілкування батьків з дітьми, удосконалюються комунікативні здібності дитини, зростає лексична компетентність, швидше розвивається культура читання і мови, отже і мислення. Участь в програмі батьків, школи і дитячої бібліотеки реально допомагає дитині навчатися самій розуміти сенс прочитаного, витягати з тексту необхідні знання. Співпраця школи і бібліотеки має сприяти розробці комплексних програм синтезу та інтеграції книжної і візуальної культур.

В процесі впровадження цієї програми наші бібліотекарі опановують нові методи навчання дітей роботі з книгою та інформацією, у тому числі із застосуванням комп'ютерної техніки.

Любов Мосіна,

зав. бібліотекою-філією № 16 ЦБС для дітей м. Дніпропетровська

Відроджуємо сімейне читання

Батьки і діти! Діти і батьки!
Нерозділиме і одвічне коло.
Ми засіваємо житейське поле
І не на день минулий — на віки...

Б. Олійник

Традиції родинного читання в Україні сформувалися давно і сягають своїм корінням глибини віків, де зароджувалася і розвивалася національна система виховання. Тут слід згадати і «Повчання Володимира Мономаха», і життя святих, притчі й афоризми, які широко побутували в українських родинах. Пізніше твори кращих українських письменників, поетів, педагогів — Тараса Шевченка, Лесі Українки, Григорія Сковороди, Олени Пчілки, Костянтина Ушинського, Бориса Грінченка, Івана Нечуя-Левицького, які читалися і обговорювалися в родинах, мали величезний вплив на формування особистості дитини, розвиток її світогляду. Ці традиції продовжують жити і сьогодні. Вони пов'язані з іменами Василя Сухомлинського, Наталі Забіли, Марії Пригари, Олеса Гончара, Василя Скуратівського, творчість яких тісно пов'язана з вихованням дітей у сім'ї.

Про практику читання у сім'ї в інших країнах світу можна судити з багатьох джерел. До їхнього числа входить газета Міжнародної Асоціації читання, де публікуються тематичні інформаційні матеріали, програми і рекомендаційні списки. Один авторитетний американський спеціаліст з родинних читань і виховання дітей у дусі християнської моралі доктор Джеймс Добсон сказав: «Мені подобається ідея виділити один вечір на тиждень для сімейних читань уголом. Якщо між дітьми в сім'ї велика різниця у віці, то це важко здійснити. Але якщо ваші діти в одній віковій категорії, то, на мій погляд, це було б прекрасним заняттям. Можна читати уголом «Тома Соєра», або якісь інші книги, які користуються популярністю у дітей різного віку. Ідея полягає в тому, щоб читати разом усією сім'єю. Традиції сім'ї, усвідомлення своєї культурної належності — це та цінність, завдяки якій кожна людина може осмислити своє існування в цьому світі. Я намагався передати таку спадщину дітям» (Добсон, Дж. Родителям і молодожёнам: доктор Добсон отвечает на ваши вопросы / Дж. Добсон. — М., 1991. — С. 35.). Ця думка досить точно відображає стан читання в сім'ї на тільки в

Америці, але і в європейських країнах. Саме сьогодні стала проблема системного підходу у використанні книги для організації духовного спілкування у колі сім'ї. Так з чого ж починати?

Дитячі бібліотекарі Дніпропетровська пропонують батькам кілька варіантів програм читання. На сьогодні вже маємо програми зі світової літератури для дітей, починаючи з трирічного віку, а також теорію, на яку можна спиратися під час складання програми, — вона для нас має практичну цінність. Названі програми і теорія розроблені талановитими організаторами домашнього читання Володимиром і Оленою Невськими з естонського міста Сілламає. Завдяки творчій співпраці з естонськими ентузіастами працівники Дніпропетровської міської центральної бібліотечної системи для дітей стали їх прихильниками і послідовниками. У кінці травня 1994 року Володимир і Олена Невські побували в Дніпропетровську, взяли участь у семінарі бібліотекарів і вчителів області, проведеному на базі інституту післядипломної освіти педпрацівників. Учасники семінару переконалися у життєвості головної мети організації сімейних читань — розвиток самостійного мислення дитини, формування у неї уявлення про мораль і моральність. Нині повні блоки програм з їх практичним обґрунтуванням можна отримати в центральній міській бібліотеці для дітей та її філіях.

Сучасна ситуація в суспільстві, освіті, вимагає посилення уваги до виховання дітей та юнацтва. Практичному становищу численних проявів жорстокості, аморальності можна протиставити, зокрема, колективну творчість учителів початкових класів, учителів-словесників, класних керівників і їхню співпрацю з фахівцями шкільних, дитячих, юнацьких бібліотек і, звичайно, з тими батьками, які добре розуміють важливість сімейного читання у вихованні дітей.

Сімейне, або родинне читання — це розмова батьків з дітьми про мораль, стимулом якої є спільне прочитання художніх творів, що за традицією вважаються написаними переважно для дорослих. Це одночасно і форма спілкування дитини з автором твору, зі світом його ідей. Це, на рещті, своєрідний «монолог» дитини, в якому вона роздумує над змістом твору, вчиться виділяти головну думку і виражати її у формі моральної ідеї. Головна відмінність сімейних читань від інших (класного, позакласного) полягає в тому, що батьки, використовуючи книгу, починають по-справжньому пізнавати духовний світ своїх дітей.

Основна мета сімейного читання — формування у дітей стійкої потреби в спілкуванні зі світом книг, головне завдання — їх розумовий розвиток на основі засвоєння морального потенціалу творів художньої літератури, а важливий результат — самостійність мислення. Завдячуючи постійному спілкуванню у дітей удосконалюються комунікативні здібності, швидко розвивається культура читання і мови, збільшується лексична компетентність, а також мислення, практично знімається проблема мотивації дитячого читання. Вже через 3–4 місяці вони починають із задоволенням слухати читання уголос і вводити образи та ситуації літературних творів у світ своїх ігор. А якщо діти самостійно і неодноразово звертаються до прочитаної батьками книги, це означає, що саме вона стала джерелом розвитку її інтелектуальних і моральних якостей. Батькам сімейні читання допомагають духовно збли-

жуватися зі своїми дітьми і зменшувати гостроту конфліктів. Особливості вибору книжок для спільного прочитання дуже важливі і несуть великий інтелектуальний та моральний потенціал, виключають тенденційність та повчальність, саме те що закладене в кожному високохудожньому творі. Успішне родинне читання сприяє розвитку емоційно-образного мислення у дитини: літературні герої уявляються як живі, а співпереживання роблять читача співучасником зображуваних подій. Така причетність ставить дитину перед моральним вибором, запроєктованим письменником як життєва ситуація.

Багата практика організації сімейного читання допомогла сформулювати «Загальні правила занять з дітьми за програмою сімейного читання», яку ми вам пропонуємо:

1. Читати дитині і спілкуватися з нею щодо прочитаного в домашніх умовах слід щоденно протягом 30–40 хв., у дошкільних закладах і дитячих будинках — не рідше 3–4 разів на тиждень, у групах домашнього читання при бібліотеках і школах — 2 рази на тиждень, на уроках у початкових класах загальноосвітньої школи — на розсуд учителя.

2. Дитині слід читати лише такий текст, який вона сприймає на слух вільно без спеціальних пояснень. Якщо він занадто складний, його потрібно переказувати, обмірковуючи зміст. Для міфів, і особливо для біблійних сюжетів, це правило є обов'язковим, як і максимальне використання наочних засобів: книжкових ілюстрацій, репродукцій творів живопису, діапозитивів та книжок-розмальовок. При підготовці до переказу необхідно використовувати Біблію в оригіналі.

3. На заняттях одночасно можна використовувати записи з різних частин блоку програми, керуючись при цьому загальними рекомендаціями до кожної з них.

4. Необхідно суворо дотримуватися умов читання сюжету або твору.

5. Головним на заняттях має бути спілкування з дитиною щодо прочитаного: обов'язково більше повинна говорити дитина, а дорослий лише допомагати їй розвивати мислення і більш повно та глибоко розуміти зміст твору.

6. Починати розмову потрібно з відтворення дитиною змісту прочитаного або переказаного їй тексту.

7. Під час запитання необхідно слідкувати за тим, щоб відповідь дитини була розгорнутою і повною.

8. Якщо під час відповіді у дитини виникають труднощі, не слід наполягати, бо головним нашим завданням є те, щоб вона самостійно міркувала і осягала зміст твору. На таке запитання не слід відповідати дорослим, краще залишити його без відповіді.

9. При завершенні розмови потрібно дати дитині можливість знову переказати зміст твору, близько до тексту, без використання прямої мови. Для кращого розуміння прочитаного необхідно через деякий час (2–3 місяці) знов повернутися до літературного твору.

10. Протягом одного-двох тижнів вивчати напам'ять по 1–2 вірші.

11. Заохочувати дитину створювати власні ілюстрації до прочитаних творів. Працюючи за цими правилами, формуючи у дитини навички самостійного мислення, ми повинні пам'ятати, що дитина має навчатися сама, а дорослі лише допомагати їй і створювати для цього необхідні умови.

Програми читання кращої вітчизняної та світової художньої літератури, засновані на теоретичних положеннях сімейного читання, які тільки починають формуватися на досвіді індивідуальних і групових занять з дітьми від 3 до 10 років і старших за віком, а також їхніми батьками, розраховані на інтелектуальний розвиток дитини і її творчих здібностей. Призначені вони і для занять з дітьми в дошкільних закладах і будинках для дітей-сиріт. У групах домашнього читання, створених при шкільних та міських бібліотеках для дітей віком старших 6 років і початкових класах загальноосвітніх шкіл, вони використовуються як допоміжні до основних навчальних програм. Блок програми для кожної вікової групи має чотири частини: твори світової літератури, які за традицією вважаються написаними для дорослих; фольклорна творчість і міфи народів світу; біблійні сюжети й образи; твори світової поезії. Завершується вона спільним для всіх блоків розділом — посібником «Традиції та перспективи дитячого читання: новий погляд на старі проблеми».

Всі програми розраховані на високий рівень мотивації занять дитини і ролі батьків, формуванню якого сприяють три фактори: задоволення від власного спілкування; привабливість предмета спілкування; можливість прояву інтелектуальних здібностей дитини і творчих — дорослими. Методичне оснащення програм є таким, що не вимагає від користувачів спеціальної підготовки, дає кожному простір для творчості. Наводимо приклад кількох записів у програмах читання для дітей віком 6–7 років: В.В. Вересаєв «Ялинка» (Предмет: про щастя. Питання: Чому хлопчик відчував себе щасливим? Ідея: щастя дитини не залежить від пам'яті минулого); М.Г. Гарин-Михайлівський «Папуга» (Предмет: про свободу. Питання: Чому папуга помер? Ідея: Надія знайти свободу — головний стимул у неволі).

Надаємо також фрагмент зведеного переліку літературних творів малої форми, які читаються з дітьми 6–7 років: Білоусенко, О. Новий заповіт: бібл. історія / О. Білоусенко. — К.: Либідь, 1993; Білоусенко, О. Старий заповіт: бібл. історія / О. Білоусенко. — К.: Либідь, 1993; Близнаць, В. Сопуха // Зелена Неділя: літ. читанка для почат. шк. — К., 1993; Васильченко, В.С. Мороз; На чужину; Приблуда / В.С. Васильченко // Чайка / В.С. Васильченко. — К., 1989; Веселка: вірші та оповід. / упоряд. Т. Франко. — К.: Веселка, 1992; Вересаєв, В.В. День народження; Елка; Легенда / В.В. Вересаєв // Повести и рассказы / В.В. Вересаєв. — М., 1980; Гарин-Михайловский, В.Г. История одной де-

вочки; Счастье / В.Г. Гарин-Михайловский // Произведения / В.Г. Гарин-Михайловский. — М., 1986; О. Генри. Дары волхвов; Дороги, которые мы выбираем / О. Генри // Вождь краснокожих; Короли и капуста: новеллы / О. Генри. — Л., 1986; Глібов, Л.І. Чужому лихові не смійся: байки та вірші / Л.І. Глібов. — К.: Веселка, 1987; Гончар, О.Т. Дорога за хмари: оповідання / О.Т. Гончар. — К.: Веселка, 1984; Гофман, Э.Т.А. Щелкунчик и мышинный король / Э.Т.А. Гофман // Золотой горшок: избр. произведения / Э.Т.А. Гофман. — М., 1962; Грінченко, Б.Д. Без хліба; Олеся; Украла / Б.Д. Грінченко // Зернятка: вірші, поеми, оповід. / Б.Д. Грінченко. — К., 1989; Гриценко, М.С. Довго кувати зозулі: оповідання / М.С. Гриценко. — К.: Веселка, 1992; Гуцало, Є.П. В гості до білого світу / Є.П. Гуцало // Стожари: зб. худож. творів для позакл. читання у 6 кл. — К., 1991.

Хто з нас з ностальгічним почуттям не згадує своє дитинство, коли ненюка влаштувалася з вами на затишному дивані і починала читати найцікавішу книжку — ту, яку пам'ятала і любила ще зі свого дитинства. Зі своїми матусею і татом можна про все поговорити, і саме з таких бесід про прочитане разом починалося становлення кожного як Людини, як Особистості.

Сімейне читання сприяє, перш за все, духовному зближенню батьків і дітей, розвитку культури читання і мовлення, самостійному мисленню, прискоренню формування комунікативних якостей і в решті-решт, поширенню невідповідності між рівнем світоглядної культури дитини з її віковими психофізіологічними можливостями. Воно є і організуючим фактором взаємовідносин у сім'ї, виводячи членів родини за коло одноманітності побуту з його турботами про хліб насущний.

На жаль, група сімейних читань у нашій бібліотеці невеличка — 9 родин. Сім'ї Гаврилюків, Балашових, Кривих, Якшиних, Гордієнків, Моїсеєнків, Начиняних, Бондаренко, Костенко користуються вищезазначеними матеріалами для організації читань з дітьми в родині. Ці батьки-ентузіасты відзначають реальні позитивні результати: значне покращення техніки читання і розуміння прочитаного, розвиток словесної компетенції, звички до щоденного спілкування з книгою тощо. Все це надихає нас, бібліотечних працівників, і надалі витрачати багато часу та енергії для пропагування корисності і необхідності впровадження сімейного читання в культуру буття родин юних читачів нашої бібліотеки.

Читачі центральної міської бібліотеки для дітей м. Дніпропетровська на бінарних заняттях за програмами Володимира і Олени Невських

Бібліотека для дітей як осередок розвитку здібностей читачів

«Людині недостатньо пізнати саму себе:
потрібно також знати спосіб, який
допоможе їй розумно самовиявитись і,
урешті-решт, змінити себе й сформувати»
Френсіс Бекон

Відомий бібліотекознавець М.О. Рубакін зазначав, що важливим фактором діяльності бібліотеки є її особистісна орієнтованість. Тому діяльність бібліотеки має бути спрямована не просто на читача, а на особистість таку, яка вона є.

У процесі визначення концепції розвитку, колективом бібліотеки–філії № 26 ЦБС для дітей м. Дніпропетровська, яка є чи не єдиним культурно-освітнім закладом в мікрорайоні і займає чільне місце в його соціально-культурній інфраструктурі, був обраний напрямок соціально-орієнтованої діяльності. Синтезуючи всі функції бібліотеки (інформаційну, освітню, просвітницьку, довідкову) домінуючою ми визначили для себе культуротворчу діяльність, а саме розвиток творчих здібностей дітей і організація змістовного дозвілля. Тобто релаксацію (дозвілля) і креатив (стимулювання творчого самовиразу особистості). Тим більше, що Законом України «Про культуру» від 14.12.2010 р. заклади культури визначені як такі, діяльність яких спрямовано на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини. Акцент зроблено на підвищенні культурного і естетичного рівня дітей.

Окрім того, при визначенні пріоритетів своєї діяльності, ми керувалися і міжнародними документами, зокрема Конвенцією ООН про права дитини, в якій підкреслюється право кожної дитини на максимально повний розвиток своїх здібностей. В «Керівництві для дитячих бібліотек» ІФЛА зазначається, що якісна бібліотека для дітей повинна поряд з наданням максимального доступу до знань і інформації, постійно задовольняти культурні і дозвіллі потреби.

Маючи велику кількість обдарованих дітей (а кожна дитина, беззаперечно, обдарована), ми зрозуміли, що бібліотека здатна виступити тією установою, яка може залучити в свої стіни юних поетів, художників, музикантів, театралів і зробити їх творчість фактом громадського визнання. Вважаємо, що діяльність невеличкої бібліотеки–філії, штат якої складають 3 фахівці, не менш соціально значима, ніж діяльність великої бібліотеки. Максимальне наближення до місця проживання читачів, допомагає працювати у тісному контакті персонально з кожною дитиною, вести душевні розмови, спостерігати за її творчим розвитком. Все це дуже позитивно впливає на образ бібліотеки, на її сприйняття дітьми, вони всі чудово знають, що тут завжди тепло, привітно і радісно їх зустріне щирий бібліотекар, який допоможе, порадить і підтримає. А саме в такій доброзичливій обстановці і розкриваються найкращі риси і творчі здібності дитини, що сприяє підвищенню її самооцінки, впевненості в поведінці у оточуючому середовищі. І для нашого колективу дуже важливо, щоб саме бібліотека стала для дитини тим місцем, де вона реалізовуватиме свій творчий потенціал, вміння і навички.

Дитячий таланти, як і квітка, розцвітає там, де її леліють, оберігають, де про неї турбуються і підтримують. Тому вся наша робота спрямована на всебічну підтримку і розвиток дитячої творчості, дитячого таланту. Відомо, що творчий читач буде поцінований лише там, де сам бібліотекар — творча особистість, людина, яка може зрозуміти кожного. Дитині дуже потрібна щира увага і визнання. Саме за такими принципами — віра в дитину і співтворчість з нею працює бібліотекар відділу обслуговування дошкільників і учнів 1–4 класів Ольга Кирилівна Козачко. Щоб маленький читач став різносторонньою і гармонійно розвиненою особистістю, працівнику бібліотеки потрібні не лише професійні знання, але й педагогічні навички. Розуміючи це, Ольга Кирилівна, маючи бібліотечну освіту, в 2006 році закінчила ще й Дніпропетровське педагогічне училище. Вона надзвичайно хороша людина і професіонал своєї справи, який не тільки вміє порекомендувати книгу, відповісти на найрізноманітніші запитання, але й провести для дітей цікаві ранки, зустрічі, спектаклі, влаштувати під час свята чаювання, які вони люблять і чекають з нетерпінням. Ольга Кирилівна завжди знайде тепле і щире слово для кожного, і в кожному зуміє віднайти таланти, чи то до малювання, чи до театрального дійства, чи до поезії.

Завжди доброзичлива і привітна бібліотекар відділу обслуговування учнів 5–9 класів Валентина Михайлівна Забеліна. Кожній дитині вона віддає частину своєї душі і серця, а діти віддячують їй своєю любов'ю і довірою, поважаючи найсвятіше, чого навіть близьким і друзям не розповіси. Вона має дар бути довіреною особою своїх читачів.

Наша бібліотека–філія № 26, де завжди панує комфортна атмосфера затишку, розуміння і тепла, це дружній, творчий колектив однодумців, яких об'єднує спільна любов до справи, яку вони роблять. Ми добре розуміємо, що ефективність роботи спрямованої на творчий розвиток дитини, здійснюється через залучення дитини до книги з наймолодшого віку і забезпечується вона лише послідовними, цілеспрямованими зусиллями. Відкриваючи дітям дивовижний світ книги, ми намагаємося пробудити в їхніх душах емоційний відгук, збудити фантазію і бажання творити самим. Як же зробити виховання дитини різноманітним, ненабрідливим? Досвід підказав, що потрібно використовувати побільше захоплюючих ігор, бо за ствердженнями психологів, гра в дошкільному і молодшому шкільному віці відіграє дуже важливу роль. Саме через неї дитина пізнає світ, реалізує свої творчі потреби. Тому, навіть перше знайомство з бібліотекою ми намагаємося перетворити в захоплюючу, цікаву подорож в царстві книги. Діти більш старшого віку готують екскурсію по бібліотеці у вигляді театралізованої подорожі книжковою країною, де є незвідані енциклопедичні острови, вулиці казки і пригод, площі літературних героїв. Заходи, що проводяться з елементами гри, широко використовуються в бібліотеці, особливо з молодшими читачами, і проходять завжди весело і жваво. Вони позитивно

впливають на формування особистості юних читачів, вчать думати, розвивають мовлення, уміння висловлювати свою думку, розширюють коло інтересів.

Вже понад п'ять років у нас працює літературна вітальня «Чарівне слово», ідея створення якої виникла завдяки тісній співпраці школи, бібліотеки, читачів, залюблених в слово, літературу та Дніпропетровської спілки дитячих письменників. Її діяльність розпочалася з циклу зустрічей з дніпропетровськими письменниками, які проходили у формі презентацій книг місцевих авторів. Юні учасники вітальні часто інсценували невеличкі фрагменти тих чи інших творів, а дехто з них намагався писати свої власні. Результати порадували і бібліотекарів і самих дітей, бо твори юних авторів неодноразово були представлені на щорічних загальносистемних конкурсах літературно-художньої творчості «Книжкова веселка» та різноманітних обласних конкурсах і відзначалися нагородами.

Кожен бібліотекар, перш ніж обрати ту чи іншу форму роботи з читачами, насамперед спирається на їхні інтереси і запити. Так, колись, виходячи з побажань читачів, був створений театральний гурток «Рампа». І відтепер бібліотека і театр — одне ціле. За час свого існування гурток став для його учасників тим об'єднанням, яке з радістю відвідують і маленькі читачі і підлітки, де вони, зустрічаючись з літературними героями самореалізуються, виявляють свої творчі здібності, спілкуються. Вдалими в постановці юних театралів були мандрівка «Таємниця чорних пісків», спектакль «Клуб знаменитих капітанів», де зустрічалися всі відомі літературні герої — Мюнхаузен, Аtkінс, Немо, Крузо, казка-гра «Казка в гості завітала» і т.д. Сьогодні його найактивнішими учасниками гуртка є Вікторія Зайцева, Поліна Мироненко, Артур Решетніков, Сашко Русс, Ілля Свириденко, Каріна Кузьменко, які збираючись разом, як одна сім'я, визначаються з темою спектаклю, майструють декорації, моделюють і виготовляють театральні костюми.

Бажання читачів проявити свої здібності на літературній ниві спонукало нас провести в бібліотеці конкурс-гру «Допиши твір». Для нього відбиралися твори, які можна віднести до Золотого фонду дитячої літератури. Вони настільки сподобалися читачам, що ті фантазували, висували свої версії закінчення... Такі різноманітні літературні заходи, конкурси, турніри спонукають дитину до знайомства з книгою і постійного пошуку відповіді на запитання,

що ставить перед ними життя, дозволяючи кожному оцінити свої можливості, успіхи, вміння.

Бібліотека щороку активно долучається до реалізації загальносистемної програми «Літо з книгою». Цього року літо проходило під гаслом «У книги немає канікул». Програма включала в себе різноманітні заходи: ознайомлення дітей з книгою; творчі завдання, які б сприяли глибшому засвоєнню і розумінню літературного твору; конкурси малюнків, поробок, літературних творів, ігри-вікторини, подорожі. Участь у них дає великий поштовх розвитку творчих здібностей читачів.

Величезну радість приносять дітям заходи, які проводяться в бібліотеці при безпосередній їх участі. Готуючись до них, вони багато читають, самі готують виставки малюнків і поробок, оформлюють книжково-ілюстровані виставки, доповнюючи їх своїми поробками, малюнками, поетичними творами. На озброєнні бібліотечних фахівців сьогодні не лише традиційні форми роботи, а й багато нових: інсценовані екскурсії бібліотекою, театральні спектаклі, вернісажі дитячих робіт, презентації поетичних і прозових творів. При проведенні таких заходів активно використовуємо елементи роботи театру, концертного залу, художньої галереї, створюючи тим самим дітям простір для вільного вияву творчих здібностей. Застосування саме таких форм дає змогу не тільки виходити за рамки традиційності і буденності, а й допомагають робити всі ці дії набагато видовищними і змістовними. Така наша діяльність сприяє позиціонуванню нового привабливого образу бібліотеки серед громадськості міста.

Насамкінець можна зробити висновок, що вся робота бібліотеки, спрямована на всебічну підтримку бажань читачів, сприяє їхній творчій самореалізації, розвитку талановитих дітей! А вмiла організація змістовного дозвілля — зняття психологічного напруження, збільшення кола однодумців, емоційної підтримки дітей. Все це дуже важливо в умовах сьогодишнього прагматичного, комерціалізованого, агресивного суспільства.

А найголовніше — все це необхідне нашим читачам. І які б заходи не проводилися, які б форми роботи незастосовувалися (театральні спектаклі, інсценівки, вернісажі), в центрі всього залишається книга, як головне і основне підґрунтя будь-якої діяльності людини. Саме в розкритті і розвитку творчих здібностей кожної підростаючої особистості і вбачає свою місію наша бібліотека.

Наталія Дзюба,

зав. відділом каталогізування Національної бібліотеки України для дітей

Підтримуємо традиції, впроваджуємо інновації

Гостинно, як і завжди, цього року кримська земля приймала учасників 18-ї конференції «Крим–2011», темою якої було обрано «Бібліотеки в новому десятилітті інформаційного сторіччя: вдосконалюючи технології та розвиваючи співпрацю». Під час роботи конференції учасники активно обмінювалися досвідом з питань доступу до відкритих архівів інформації, системної та мережевої інтеграції інформаційних та бібліотечних ресурсів, ролі Інтернет в трансформації бібліотечно-інформаційного обслуговування, сприяння бібліотек розвитку читання, роботи в умовах посилення законів про охорону авторських прав, ролі бібліотек в підвищенні рівня інформаційної культури і збереженні культурної спадщини.

Традиційно особливий інтерес викликала діяльність дванадцяті секції «Проблеми читання та інформаційної грамотності дітей і юнацтва» з цікавою для дитячих бібліотекарів темою: «Простір бібліотеки для дітей: фізичний, соціальний, електронний». Доповіді було згруповано в три секції, які присвячувалися питанням підтримки і розвитку дитячого читання, архітектурі та дизайну в дитячих бібліотеках, сучасному інформаційному середовищу бібліотек, що працюють з дітьми.

Всі доповіді, представлені на секції, були цікавими і викликали жвавий інтерес. Навколо них розгорнулося активне обговорення феномену читання, перспектив його підтримки та розвитку. Особливо зацікавили присутніх виступи фахівців з України: І.Г. Торліна «Ключ» к детскої книжки, или Качественная Литература Юным Читателям» (НБУ для дітей), Т.А. Жайворонок «Через бібліотеку к творчеству — со-творение читателей» (Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. О.В. Лягіна), А.І. Бардашевської «Книга и чтение для «Поколения Google»: инновационные проекты детской библиотеки» та «Детская библиотека в инфраструктуре программы «Библиомост»: опыт сотрудничества и возможности для развития» (Херсонська обласна бібліотека для дітей), Н.Х. Аносової і В. Коваленко «Детская библиотека — региональный центр памяти поэта Владимира Орлова» (Кримська республіканська дитяча бібліотека ім. В.М. Орлова), Т.Г. Щукоїної «Медиасреда и векторы деятельности библиотек для детей» (Централізована бібліотечна система для дітей м. Дніпропетровська).

Дитячі бібліотекарі Росії в своїх виступах ділилися досвідом роботи з питань створення та підтримки дружньої атмосфери для читачів, дизайну бібліотек для дітей та юнацтва, співпраці з громадськими організаціями. Із зацікавленістю були прийняті проекти фахівців цент-

ральної міської дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара м. Москви, що реалізують сучасні підходи до подачі інформації. Серед них: «Робот в библиотеке: новый подход к обслуживанию «особого» ребёнка», «3D-иллюстрации» — инновационный подход к визуализации объекта» та досвід використання сенсорного монітору для ознайомлення з роботою бібліотечних гуртків та клубів, історією бібліотеки, отримання інформації про книжкові фонди, проведення інтерактивних вікторин та ігор. Представник Канади, член Постійного комітету секції ІФЛА з інформаційної грамотності Д. Науйокайтис піднімала питання про те, яким чином формувати інформаційну грамотність дітей та молоді з проблемами у навчанні та чи є технології, які допомагають таким користувачам оволодіти цими навичками у XXI столітті.

Новою формою обговорення актуальних питань, що дозволила стати активними учасниками засідання і тих, хто не зміг приїхати на конференцію, став вебінар «Сучасне інформаційне середовище бібліотек, що працюють з дітьми». До дискусії активно підключилися як присутні в реальній аудиторії, так і веб-слухачі з Росії, України, Казахстану. Активними були шкільні та дитячі бібліотекарі з Севастополя і Сімферополя, Архангельська, Благовещенська, Кемерово, Нар'ян-Мара, Озерська, Пермі, Якутська. Спеціалісти висловлювали думки щодо питань: «Електронні ресурси в дитячих/шкільних бібліотеках: що і для чого використовуємо?», «АІБС з «дитячим обличчям»: створюємо інтерфейс АІБС, орієнтований на дитячу аудиторію», «Співпраця бібліотек та корпоративні проекти. Для чого запускаються такі проекти? В чому їх мета, в чому користь корпоративної роботи? З ким співпрацюємо? З ким би хотіли співпрацювати? Що маємо «на виході»: послуги, продукти, громадську діяльність?». І надалі організатори вебінару — Міжнародна академія бізнесу та нових технологій (Ярославль, Росія), Видавничий дім «Первое сентября» (Москва, Росія) та Державна публічна науково-технічна бібліотеки Росії планують проведення подібних заходів, що дозволить залучити до обговорення проблемних питань якомога більше спеціалістів.

Робота конференції на відміну від попередніх, не завершилася перебуванням в Криму. Цього року в Інтернеті, окрім традиційних доповідей, розміщено велику кількість відеозаписів секцій, круглих столів, дискусійних груп. Сподіваємося, що ці записи стануть в нагоді всім, хто не зміг відвідати кримську конференцію, допоможуть своєчасно ознайомитися з цікавими проектами і новинками, побудувати нові плани, щоб у подальшому більш активно впроваджувати сучасні новації.

Анна Бардашевська,
директор Херсонської обласної бібліотеки для дітей

Дитяча бібліотека в інфраструктурі програми «Бібліоміст»: досвід співпраці та можливості для розвитку

Історія співпраці Херсонської обласної бібліотеки для дітей з програмою «Бібліоміст» (<http://bibliomist.org>) розпочинає свій відлік з квітня 2010 року. Саме тоді було оголошено конкурс проектів в рамках ініціативи «Навчально-інноваційні бібліотеки», участь у якому могли брати і спеціалізовані бібліотеки для дітей.

Наш проект «Покоління Google» отримав перемогу в числі ще 4-х проектів бібліотек України, і бібліотека отримала апаратне та програмне забезпечення для навчально-інноваційного центру, створення якого розпочалося у червні того ж року. Розташували його на території одразу двох структурних підрозділів: у відділі бібліотечного прогнозування та інновацій — дільницю CoolBook, зорієнтовану переважно на творчу роботу підлітків та бібліотечних клубів за інтересами (літературна студія «Контур», творче об'єднання юних журналістів «Струм», Клуб любителів Інтернет-мандрів, бізнес-школа «Мільйон – це просто»), у відділі інформаційно-бібліографічного та довідкового обслуговування — «Бібліотека онлайн», націлена на розгортання програм фахового навчання та ділового спілкування бібліотечних працівників. Урочисте відкриття центру відбулось 25 січня 2011 р. Відеорепортаж із заходу демонструвався на регіональному телевізійному каналі (<http://www.youtube.com/watch?v=0vpDYJy46WA> – матеріали з офіційної презентації).

Грант за проектом «Покоління Google» — далеко не перший, який бібліотека виграла останнім часом. Але, на відміну від інших, цей грант забезпечений достатнім фінансуванням також для розгортання цілої низки інноваційних програм та заходів, передбачених Планом реалізації проекту. Зокрема участь нашої бібліотеки у Міжнародній конференції «Крим — 2011» також забезпечена грантовими коштами «Бібліомісту». Завдяки фінансовій підтримці найбільш важливих програмних компонентів стало можливим здійснити унікальні фахові ідеї та задуми, про які без такої підтримки годі було б і мріяти.

Наймасштабнішим серед планованого і вже реалізованого став міжвідомчий обласний семінар–практикум регіональних методичних центрів, що опікуються роботою дитячих бібліотек — публічних і шкільних «Дитячі та шкільні бібліотеки в інформаційно-освітньому просторі: мотивація до технологічних змін та співпраці» у квітні 2011 р. (http://www.library.kherson.ua/librarians/images/stories/2011/seminar26-28_04_2011/programme-2011-04-26-28seminar.pdf). Він був організований бібліотекою спільно з управліннями культури і туризму та освіти і науки облдержадміністрації, Південноукраїнським регіональним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів, за участю служби у справах дітей Херсонської облдержадміністрації та науково-методичного кабінету при управлінні освіти. Всі питання, пов'язані з відрядженнями, проживанням, харчуванням заступників директорів по роботі з дітьми ЦБС області та методистів районних управлінь освіти були вирішені на кошти гранту.

Основною метою семінару–практикуму стало узгодження дій бібліотек обох відомств щодо організації читання дітей, формування інформаційної культури школярів, освоєння інноваційних форм бібліотечної роботи. Спільна праця та ділове спілкування протягом трьох днів уможливили застосування широкого спектру навчальних прийомів та методик. Тренінги і майстер-класи за програмою проводились на базі навчально-інноваційного центру та медіа-центру бібліотеки. Учасники семінару на практичних заняттях вивчали форми бібліотечної роботи з медіа-ресурсами та інформаційно-комунікаційні технології, а саме: бібліотеки в середовищі веб-2.0, електронна комунікація, організація Skype-конференцій, навігація у фахових ресурсах Інтернету тощо.

У якості тренерів до практичних занять для методистів були залучені завідувачі шкільними бібліотеками міста — переможці I–II етапу Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека» 2011 р. Майстер-клас для заступників директорів по роботі з дітьми проводила Білозерська районна бібліотека для дітей – переможець однієї з номінацій Ярмарку інноваційних бібліотечних послуг та електронного врядування, співорганізований програмою «Бібліоміст» 11 квітня 2011 року.

Ситуативно-проблемний тренінг у формі ділової гри «Модельовання стратегії спільної діяльності дитячих та шкільних бібліотек» ставив за мету допомогти нашим учасникам в організації успішного виконання домашніх завдань цього спільного семінару. А домашніми завданнями стали проведення міжвідомчих районних семінарів «Взаємодія дитячих і шкільних бібліотек в інтересах читача–дитини», формування планів спільних заходів з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників районів, складання типового єдиного координаційного плану занять з бібліотечного орієнтування учнів. У ході ділової гри учасники семінару склали в «малих» групах проекти цих документів, обговорювали їх, дискутували та узгоджували кращі із запропонованих варіантів, які й були прийняті потім на спільному засіданні як орієнтовні та рекомендовані до реалізації. У кожній підгрупі функції експертів виконували спеціально запрошені завідувачі міськими шкільними бібліотеками–лабораторіями перспективного досвіду та майданчиками фахових інновацій.

Вперше на цьому семінарі була апробована нова для нас форма роботи — «Жива бібліотека». Темою її була визначена організація сімейного читання. «Живими книгами» цієї «бібліотеки» стали батьки успішних людей, які добре виховали своїх дітей завдяки книзі та читанню. «Читачами» живої бібліотеки були батьки юних користувачів, а також учасники обласного семінару. У кожній групі точилася жвава розмова про секрети родинного виховання, прийоми та досвід заохочення дітей до читання, традиції читання книг у сімейному колі.

«Випускний» у бізнес-школі «Мільйон — це просто!» (<http://million.library.ks.ua/>) став ще одним майстер-класом для учасників семінару. Майстер-клас проводила випускниця ініціативи «Лідер бібліотечної справи»–II, ор-

ганізованої також програмою «Бібліоміст». «Бізнес школа «Мільйон — це просто!» — експериментальний проект нашої бібліотеки, який стартував на початку 2010/2011 навчального року. Це — програма економічної просвіти школярів—старшокласників, співorganizаторами якої виступила, крім бібліотеки, кредитна спілка «Народна довіра» (http://www.youtube.com/watch?v=i_tKqNPwjfo). У бізнес-школі навчалися учні 9–11 класів загальноосвітніх шкіл нашого міста. Діти впродовж навчального року відвідали близько десятка інтерактивних тренінгів, які охоплювали теми від кредитів, депозитів, страхування та інвестицій до ораторського мистецтва і технологій Веб-2.0 для сучасного бізнесу. Поетапно виконуючи усі завдання тренінгів, спілкуючись з успішними людьми фінансової сфери, з психологами, читаючи найновішу спеціальну літературу, яку бібліотека закупила для ділового читання, учасники бізнес-школи отримували бали, кількість яких на кінець проекту мала скласти мільйон. На фінальному бібліо-шоу, «Випускному в бізнес-школі», найуспішніші учні взяли участь у конкурсі на кращу презентацію власних бізнес-проектів, складених ними під час навчання. Переможці, автори найбільш вдалих бізнес-ідей, отримали у нагороду не лише дипломи, а і депозити у розмірі 1000, 500 та 250 грн. за I, II, і III місця відповідно як стартовий капітал для реалізації своїх бізнес-планів у майбутньому.

Повертаючись до ініціативи «Лідер бібліотечної справи»—II, слід згадати, що її учасниками могли стати, за умовами, керівники бібліотек—фіналістів конкурсів програми «Бібліоміст» або їх структурних підрозділів. Відбір здійснювався за конкурсом анкет—заявок, у яких викладалася суть інноваційної авторської ідеї потенційного учасника. Від нашої бібліотеки в коло переможців цього конкурсу було відібрано відразу два претенденти, які протягом року взяли участь у трьох спеціальних семінарах, організованих «Бібліомостом» та подали свої розробки на конкурс проектів розвитку місцевих громад.

Проект «KsVolonterFest — лабораторія успіху у форматі Веб-2.0» другого «лідера» від нашої бібліотеки отримав перемогу та був фінансово підтриманий програмою «Бібліоміст». Суть цього авторського проекту полягає в організації навчально-тренінгової програми для бібліоте-

карів—керівників та читачів—дітей, учасників бібліотечного волонтерського руху, який розгортається на Херсонщині з 2008 року в рамках обласної бібліотечної акції «Читай — і стань успішним!». На четвертому році, за умовами реалізації акції, має проводитися вже II обласний фестиваль волонтерських бригад, що заплановано на Міжнародний день захисту дітей. «Бібліомостом» надано фінансову підтримку на приїзд, проживання, харчування дітей—волонтерів — учасників тренінгової програми фестивалю. Це дозволило нам розгорнути заплановані заходи більш широко, наситити їх додатковими цікавими програмними елементами, зокрема провести своєрідний різновид заходу «Піжама Party» — відомого як «ніч у бібліотеці».

Дводенна програма «KsVolonterFest» містить тренінги з інформаційно-комунікаційних технологій, як для волонтерів, так, паралельно, для бібліотечних працівників; майстер-класи та практикуми з освоєння нових прийомів просування книги молодшим дітям, основ майстерності публічного виступу та роботи з дитячою аудиторією, вміння представляти інформацію у ЗМІ, готувати прес-релізи, брати і давати інтерв'ю, рекламувати книгу тощо.

За умовами проекту, програма «Бібліоміст» профінансує також участь переможців конкурсних та змагальних компонентів II обласного фестивалю волонтерських бригад в щорічному обласному Відкритому уроці читання, який 30 вересня 2011 року проводитиметься вже втретє (<http://www.youtube.com/watch?v=bRfRYzIzNJU>).

У перспективах нашої співпраці з програмою «Бібліоміст» — розгортання роботи обласної школи тренерів «Бібліотека онлайн», а також функціонування бізнес-школи «Мільйон — це просто!» на базі інноваційно-навчального центру — але тепер уже у форматі обласної дистанційної. Оскільки проектом передбачається підтримка літературної творчості читачів—дітей та підлітків, плануємо також видання збірки вибраних творів учасників бібліотечних клубів за інтересами — літературної студії «Контур» та творчого об'єднання майбутніх журналістів «Струм».

Підсумовуючи, можемо зазначити, що співпраця з програмою «Бібліоміст» це нові горизонти і ресурси розвитку для бібліотек та нові можливості й модерні сервіси для наших читачів.

Анна Бардашевская

Книга и чтение для «поколения Google»: инновационные проекты детской библиотеки

По глубокому убеждению коллектива нашей библиотеки, именно библиотечная отрасль есть наиболее благоприятным, благодатным местом реализации инновационных подходов. Инновации, которые появились в последнее время в практике работы отделов или библиотеки в целом, можно условно разделить на несколько групп. Первая, и самая многочисленная, — это нестандартные подходы в вопросе поддержки и стимулирования детского чтения.

Для данной подгруппы характерно применение масштабных комплексных многоплановых проектов, программ, библиотечных акций. Примером могут служить перспективная областная библиотечная акция «Читай — и стань успешным!», городская трехлетняя конкурсная программа «Детское чтение для сердца и разума», еже-

годный областной Открытый урок чтения, многолетняя программа «Встречи без прощаний».

Во вторую подгруппу можно условно отнести нетрадиционные, как правило авторские, подходы и приемы в популяризации библиотечной книги. К примеру, литературное ралли «Парковка на хуторе близ Диканьки», литературно-краеведческий квест, библиотечная вечеринка «Піжама пати», библиотечные игры «крестики—нолики», «кроссзнайка» и самое массовое из всех «библиотечных искусств» на сегодняшний день — создание системы медиапроектов, а именно — библиотечное телевидение, демонстрирующее рекламные видеоролики, отдельные «игровые» видеофильмы. Третья подгруппа инноваций — это инновации в области повышения квалификации сотрудников нашей библиотеки и библиотек области, обслужи-

вающих детей и стимулирование их инновационной деятельности, поддержка перспективных профессиональных идей: районные и областные аукционы инноваций, межрайонные библио-спаринги, внутробиблиотечный конкурс на лучшее оформление визуального ряда с привлечением экспертов из других регионов Украины (Полтава, Николаев, Севастополь) и т.п. Четвертую подгруппу инноваций составляют технологические, среди которых штрих-кодовые технологии, *Wi-Fi*-зоны, видео-конференции в *Skype*, медицентр с возможностью просмотра видео в формате *3D*, библиотечная радиопрограмма «Театр у микрофона».

На некоторых из названных выше инноваций я сейчас и остановлюсь. Четыре года назад, в 2008 году, стартовала областная акция библиотечного волонтерского движения «Читай — и стань успешным!», рассчитанная на пять лет, вплоть до 2012 г. Суть этой программы заключается в организации во всех библиотеках области добровольных помощников библиотекарей из числа наиболее активных читателей — учащихся 5–9 классов и привлечении их к чтению и популяризации детской книги для детей младшей возрастной группы. Волонтерские бригады ежегодно принимают участие в конкурсах или фестивалях, которые проводятся в конце учебного года, как правило – 1 июня, в Международный день защиты детей.

В этом году II областной фестиваль волонтерских бригад «*KsVolonterFest*» проводился в течении двух дней. Каждая бригада представила на фестиваль музыкально-театрализованную «визитку», игровую программу «Старая сказка на новый лад», видеоролик с рассказом о ярких страницах волонтерских будней и праздников. Лучшие выступления вошли в программу гала-концерта фестиваля, который состоялся на одной из «больших сцен» нашего города – областного государственного центра художественного творчества. Впервые на фестивале этого года была реализована авторская инновационная программа библиотечной вечеринки «Пижамы пати».

Участники областных фестивалей и конкурсов в качестве призов получают богатые подборки книг для пополнения фондов своих библиотек на сумму от 2 до 10 тыс. грн. Призами победителям общегородской конкурсной программы «Детское чтение для сердца и разума» также были книги, предоставленные «Центром русской культуры». Этот конкурс проводился в три этапа, среди детей разных возрастных категорий. I этап, «Сказка ложь, да в ней намек...», приглашал учащихся младших классов увлекательно рассказать о своей любимой книге в форме иллюстрированного отзыва на листе бумаги форматом А3. Из этих листов впоследствии была изготовлена книга-великан – энциклопедия детского чтения, I том которой назывался «Моему маленькому братику, сестричке». Во II томе были размещены справочные указатели, авторские списки, итоговый рейтинговый список, составленный по материалам более 200 участников.

Во II этапе «Это классное внеклассное чтение» учащиеся средних классов изготавливали книжку-самоделку по мотивам любимых литературных произведений. Старшеклассники из числа участников III этапа конкурса, «Классики и современники», работали над проектами в форме веб-страниц, видеofilмов, электронных презентаций *PowerPoint*. Конкурс был настолько успешным, что,

по предложению городского управления образования, с этого учебного года стартовал его повторный цикл «Большое читательское приключение» с несколько измененными и переработанными условиями. Малыши создавали книжные закладки, с помощью которых рекламировали любимую книгу, а также давали советы негативным персонажам этих произведений, как им стать добрее и лучше.

С 2005 года мы принимаем участие во всеукраинском конкурсе «Лучший читатель Украины». Награждение победителей областного этапа проходит во время праздничной концертной программы итогового библио-шоу. В последнее время стараемся украсить такие программы специально изготовленными рекламными видеороликами, которые демонстрируются и на областных телеканалах.

С прошлого года активно развернули работу в рамках национального проекта «Украина читает детям». Областная программа «Встречи без прощания» рассчитана на ширококомасштабные акции в школах, библиотеках областного и районных центров, в ходе которых дети встречаются с современными украинскими писателями, обсуждают их творчество, знакомятся с их творческими планами и отдельными произведениями.

Второе направление реализации национального проекта в нашей области – организация ежегодных областных Открытых уроков чтения, приуроченных к Всеукраинскому дню библиотек – 30 сентября. С идеей подобных открытых уроков мы познакомились из публикаций российских коллег. Спецификой херсонских открытых уроков чтения является привлечение к участию в них людей успешных в разных сферах деятельности, хорошо известных в нашем крае, которые рассказывают детям о том, какую роль сыграли книга и чтение в истории их жизненного успеха.

Общеизвестна сила влияния на современного ребенка медиакультуры. Поэтому в последнее время, начиная с 2007 года, в нашей библиотеке развиваются медиа-проекты, целью которых неизменно остается поддержка детского чтения. Медиа-проекты сегодня — это реклама программ и отдельных мероприятий, пропаганда книг, видеоиллюстрации и сопровождение библиотечных мероприятий, и объект для применения творческих сил участников библиотечных объединений по интересам.

Более 10 лет в библиотеке реализуется программа летних чтений «Каникулы с книгой». К началу каждой такой программы создаются рекламные видеоролики либо презентации. Детям — участникам программы летних чтений этого года предлагается присоединиться к «Ста приключениям Барвинка и Ромашки» (младший отдел), нырнуть в книжное море в поисках литературных жемчужин (абонемент 5–9 кл.), превратиться в детективов, с тем, чтобы раскрыть в виртуальном мире литературные тайны и секреты (ИЦ), отправиться в лингвистическое медиа-путешествие по миру Диснея (СЛИМ), поучаствовать в конкурсно-игровой программе «Турагентство «Журналия» (СП).

Яркую страницу в сегодняшней программе медиапроектов вписывают участники библиотечных клубных объединений. Благодаря им в библиотеке была сделана первая попытка создания «игрового кино», а именно – фильм, посвященный юбилею библиотеки, 20-минутный фильм-фантазия по мотивам «Мертвых душ» Н.В. Гоголя.

Лучшие фильмы творческого объединения юных журналистов «Струм» представлены в электронном журнале «Литterra». В мае месяце состоялась презентация первого выпуска Телевизионной Службы Школьных Новостей, с которым также можно ознакомиться в электронном журнале. Актерами библиотечного видео, как правило, выступают сами дети и чаще всего это участники библиотечного театра-студии «Чеширский кот». На данный момент в студии работают две возрастные группы, начиная с 5-летнего возраста. Премьера первой крупной работы младшей группы состоялась в клубный день во время Недели детского чтения. Юные актеры порадовали зрителей исполнением клубного мюзикла по произведению К. Чуковского «Муха Цокотуха». Постановка, режиссура, костюмы, музыкальное сопровождение, репетиции — все это — результат творческой работы библиотекарей отдела искусств.

Наши читатели особым образом выделяют как самые любимые такие инновационные формы популяризации библиотечной книги, как «крестики-нолики» в медиаформате. Конкурсная игровая программа в хорошо всем известной форме «крестиков-ноликов» имеет массу вариантов: познавательные и развлекательные, правовые, искусствоведческие, лингвистические, литературные, «сетевые» и т.д. Идея популяризации книги в этой форме была приобретена нами во время межрегиональной Ярмарки библиотечных инноваций «Херсон-Крым» (2010).

Тогда же мы взяли на вооружение у наших крымских

коллег идею проведения командной литературной игры «Кросс-знайка», суть которой заключается в прочтении командами отдельных художественных произведений, составлении кроссвордов о прочитанном и разгадывании командами кроссвордов друг друга на финальном этапе турнира.

Одна из последних инноваций — проведение международных читательских видео-конференций в *Skype*. Впервые подобная виртуальная встреча состоялась в мае 2010 года. Члены «Английского клуба» нашей библиотеки, который действует в секторе литературы на иностранных языках общались со сверстниками — читателями Лакаваннской окружной детской библиотеки (штат Пенсильвания, США). Предметом обсуждения подростками стала самая популярная книга на то время по обе стороны океана — «Сумерки» С. Майер. Подобные сеансы проводились уже не единожды, в том числе и во время Второго областного фестиваля волонтерских бригад.

Современный ребенок, представитель так называемого «Поколения *Google*», нуждается в современных же, то есть инновационных, подходах в вопросе продвижения книги и поддержки чтения.

Убеждены, что мы можем быть услышаны, поняты и поддержаны детьми лишь тогда, когда будем говорить с ними на близком им сегодня языке — медийно насыщенном, технологически поддержанном, с векторной направленностью на достижение ими успеха в жизни, и прежде всего — благодаря книге.

директор Николаевской обласной библиотеки для детей им. В. Лягина

Татьяна Жайворонок,

Через библиотеку к творчеству — со-творение читателя

Каким для нас является идеальный читатель? Тот, кто берет по 6–8 книг и проглатывает их в короткие сроки или тот, который через день посещает библиотеку? А может, основной критерий — вдумчивое чтение или чтение серьезных книг? Для нас идеальный читатель — тот, кто владеет творческим чтением, а таким он становится, когда пересоздает в своем внутреннем мире созданную писателем историю, который при помощи комбинации мышления, воображения и опыта, в том числе читательского, дает оценку и составляет собственное представление о произведении, а затем, накапливая впечатления от прочитанных книг, может актуализировать их в своем творчестве. «Творчество как продукт чтения часто находит выражение в виде рисунков, отзывов, игр, театрализованных импровизаций и во многом другом. Все они — своеобразный экран, на котором высвечивается внутренний мир ребенка, те духовные процессы, которые совершались при чтении. Но это, как считает И.И. Тихомирова, доцент Санкт-Петербургского государственного университета культуры и искусств, не только проявитель «великого, важного, тайного дела», но усилитель его.

Мы стимулируем творчество как продукт чтения. Я хочу представить вашему вниманию несколько примеров того, каким может быть продукт детского чтения. Всем нам известен факт, что отзыв о книге в виде детского ри-

сунка часто используется в работе библиотекаря, особенно с дошкольниками и младшими школьниками, словарный запас которых не всегда позволяет легко выразить свои ощущения и мысли о прочитанном. Мы замечаем у маленьких читателей некую скованность во время беседы, при написании отзыва, а вот в рисунке он более свободен. Свою изобразительную деятельность дети поясняют охотнее, это для них своеобразная наглядность того, чтобы не упустить важное при воспоминании о книге, а еще ребенку приятно, что его оценят за такое воплощение образа и индивидуальность.

Если попросить ребенка нарисовать отзыв до того, как он начнет чтение, тогда восприятие усилится, он будет более внимателен и, рассматривая иллюстрации, постарается запоминать, как они выглядят. Поэтому очень важно, чтобы рисунки в детских книгах выполнялись с расчетом на детское восприятие, ребенок не только должен понимать их смысл, ни и видя красоту, учился как надо рисовать. Самое главное — убедить не перерисовывать и не копировать увиденное, потому что при этом его воображение и фантазия пропадают. Для этого можно дать ребёнку несколько конкретных советов: посмотреть, как нарисовал художник, и подумать, как нарисуеть ты (где находится герой, кто может быть рядом с ним, какая одежда... чем больше конкретных вопросов, тем лучше); закрыть книгу и зажмурить глаза на несколько минут, а потом открыть, приступить к рисованию. Выполнение от-

зывает о книге в рисунке можно немного усложнить, посоветовав вспомнить любимую книгу или ту, которую читал недавно, и она очень понравилась. В данной ситуации ребёнку придется самостоятельно придумывать «сюжет» рисунка и проявлять полет фантазии, отыскивая образы, заложенные в памяти от прочитанного.

Для библиотекаря такой отзыв в рисунке есть показателем неравнодушия малыша к прочитанному. Из практики мы знаем, что обычно детям свои работы нравятся, критиковать себя за технику исполнения рисунка они начинают уже в более старшем возрасте. Тогда же у некоторых из них появляется желание поучиться изобразительному искусству и именно они записываются в студии, кружки, приходят в библиотеку, берут литературу по технике рисования, лепки и т.д., пытаясь усовершенствоваться. Именно для таких ребят мы кое-что придумали. Нам захотелось, чтобы детские книги иллюстрировались самими детьми и чтобы это происходило в библиотеке, среди разных книг, проиллюстрированных мастерски и не очень, по-разному. И кто может представить лучше творчество автора, чем библиотека? Очень успешен был эксперимент, когда дети иллюстрировали будущую книгу, слушая сказки в исполнении автора. Хорошо во всем этом то, что у детей нет соблазна копировать иллюстрацию, книга только готовится к изданию, и какой она будет, зависит и от восприятия, и воображения юного художника. Для всех участников такого творческого процесса важен плодотворный диалог. Автор проясняет для себя многое, задавая вопросы детям, и отвечает на вопросы, волнующие детскую аудиторию. Дети знакомятся с новой историей, учатся высказывать свое мнение, думать над произведением и задавать осмысленные вопросы.

Несколько встреч с писательницей Верой Ивановной Марущак и юными художниками из студии прикладного искусства «Мальвы» городского дворца творчества учащихся скорее напоминали творческую мастерскую: авторское чтение нового произведения не обошлось без советов по написанию детьми собственных произведений, разные писательские секретки. Например, чтобы придумать сюжет, можно взять историю из своего жизненного опыта. Идея написать рассказ о маленьком шмелике возникла, когда сама автор спасла шмеля, попавшего в ловушку. То есть стать внимательным ко всему окружающему и уметь понаблюдать за ситуацией. Предположить, что получилось, если бы события развивались так или еще как-то, выбрать сюжетную линию и вести героя, заставляя переживать большие и маленькие события. Что касается самого иллюстрирования, дети с писательницей активно обсудили сюжет, предлагали разные идеи, делали заметки в блокнотиках, а затем взяли ксерокопии рассказа для самостоятельного чтения и отправились творить. Когда иллюстрации были готовы — состоялся совместный отбор лучших и подходящих... Азарт ребят объяснялся тем, что они причастны к рождению новой детской книги! И у них тоже ответственное задание: иллюстрация должна соответствовать тексту, дополнять содержание, конечно же, сделать книгу еще привлекательней для маленьких читателей. А самое главное, что все вместе ждут результата своего творчества — когда библиотека представит новую книгу, и ее возьмет в руки первый читатель.

Можем ли мы назвать творчество продуктом чтения, когда происходит такое взаимодействие читателя с книгой и книжной средой? Например, погружаемся в творчество художников и некоторые моменты их жизни. Это происходит, как обычно, на мероприятиях, посвященных известному художнику. Затем дети читают литературу о его творчестве, просматривают сами произведения художника. Впоследствии общение продолжается на мастер-классах «Творим в стиле...», где сначала в беседе определяют этот стиль и индивидуальность мастера. К примеру, рассматривали творчество украинской художницы Катерины Билокур — её натюрморты или «портреты цветов», как считают дети. Блеклый фон и яркое изображение предметов они объясняли самой судьбой художницы, пережившей много событий, опустошающих человека. Войны, революции, голод, поэтому такой тусклый унылый фон и красочные предметы, символизируют яркую мечту и веру в жизнь. К таким рассуждениям можно прийти, лишь узнав о жизни мастера. В своих работах все дети старались передать свои переживания и мысли, не копируя её творчество, а подражая ему.

Когда они знакомились с творчеством Марии Примаченко, художницей, можно сказать, прожившей жизнь в иллюзорных фантазиях — то рисовали необычных птиц и зверей, тем более стиль «примитив» им всегда доступен и понятен, в отличие от взрослых. И не только потому, что он прост, а потому что наивный, яркий, искренний, забавный и абсолютно неожиданный. Вообще, все как в детском рисунке. Поэтому они с большим желанием творили в стиле «Примаченко». А еще сами картины художницы — прекрасный инструмент для сочинительства. Детям нравится рассматривать картины и придумывать по ним истории, сказки. И — никаких рамок, без оценок, принимается только свободное творчество. Еще такие занятия позволяют ребёнку «получить прививку» от страха быть непонятым или боязни ошибиться. Мы уверены, мастерство придет вместе с опытом. А пока желание узнавать и творить должно закрепиться у ребенка. Вывод напрашивается сам собой: Любое творчество в библиотеке — продукт чтения.

А это — реальная история, похожая на сказку, расскажет о том, что творчески активные взрослые могут зарядить желанием творить даже самых инфантильных детишек и взрослых! А книга может сплотить вокруг себя читателей-фантазеров, открывать новое и просто дружить. Живет в нашем городе одна очень беспокойная (хотя место, где она работает, — музей требует полного спокойствия) женщина, но в душе... девчонка, так как очень любит игрушки! Причем самые необычные, которыми играли когда-то мамы, бабушки и даже прабабушки. Она собирала и собирает коллекцию детских игрушек в Николаевском краеведческом музее. Мало того, она собирает истории, связанные с ее пополнением. Да, пожалуй, и всю информацию про сами игрушки: стихи, загадки, песни, скороговорки и т.д. (ей, конечно, в этом библиотекари тоже стараются помочь). Она написала и издала книжку «Світ дитинства». И, как вы догадались, книга тоже про игрушки. Это Инна Гаврилова. Очень интересный человек, прекрасный рассказчик, и дети ее любят. И как же нам не пригласить такого человека в библиотеку к читателям, которые обожают и книжки, и игрушки? И встреча со-

стоялась — дети знакомились с автором и книжкой, слушали рассказ об игрушках, читали стихи и отгадывали загадки, держали в руках и рассматривали разные игрушки, о существовании которых не имели никакого представления. Отдел искусств превратился в детскую мечту — вокруг много разных игрушек, книг, друзей и возможность узнать что-то новое. Нам конечно же захотелось продолжить такое чудесное общение. Библиотекари придумали и провели мастер-класс «Кукла из бабушкиного сундучка», в котором, играя, познакомили с обрядовой куклой-мотанкой, зернушкой, травницей, картинкой и, конечно же, научили делать их самостоятельно, а кто не успел сделать или по каким-то причинам у него не получилось, мог еще прийти на дополнительные занятия. Дети делали кукол-обереги, ангелочков для Рождественских праздников. Украсила занятия выставка «Волшебный мир кукол», на которой были представлены работы детей из студии «Сувенирная кукла» Дворца творчества учащихся. Читателям было интересно посмотреть на куклы, выполненные сверстниками, которые занимаются творчеством уже профессионально.

Неопровержимый факт — то, что книга открывает ребенку возможности творчества, и примером может быть происходящее в нашем библиотечном арт-кружке «Хобби и ты». Главное, что уяснили участники арт-кружка, — это то, что если хочешь что-то сделать, книга может стать прекрасным помощником. Более того, благодаря книгам можно определить для себя любимое занятие (чему хочется научиться, с чего начать и что нужно для занятия и т.д.). Да и почитать об истории и откуда пошло какое-то хобби тоже интересно. Не все же могут записаться в кружки в дворцы творчества или студии в школах, да и для начала следует определиться с интересами, и занятия в библиотеке и книги может в этом помочь. Конечно, компьютер остается главным нашим конкурентом. Но есть аргументы в нашу пользу: общение, обучение друг у друга. Хорошо подобранный фонд литературы и периодических изданий всегда под рукой. Всегда есть возможность демонстрации своего труда, (выставки, размещение на сайте или библиотечном блоге). Занятия, на которых можно познакомиться с новой информацией, где все подберут, покажут и расскажут. Забавные, веселые игры, условия которых могут предлагать и сами участники кружка. Выбрав книгу, можно продолжать обучение дома или на природе (с компьютером на природе сложнее) и т.д. Стоит ли опасаться того, что книга лишает возможности фантазировать? Поверьте нашему опыту, нет! Дети все равно все делают по-своему! Да и книга в данном случае, используется в большей степени как учебник и мотивация к занятию творчеством.

Ещё один факт: участие читателя в конкурсах является активизацией процесса творчества и хорошим условием для открытия новых возможностей читателей. Есть конкурсы, ежегодно повторяющиеся по тематике, к которым читатели привыкают и с нетерпением ждут, чтобы вновь попробовать свои силы. Таковым стал Всеукраинский конкурс «Лучший читатель Украины» и его областной этап. О нём можно сказать, что он единственный среди всех конкурсов, который дети воспринимают как государственный экзамен. Да, экзамен по детскому чтению. Как мы ни пытаемся разрядить обстановку, ребята на-

столько погружены в задания и их правильное выполнение, что сами начинаем волноваться буквально за каждого участника. Хотя родители выглядят еще бледнее, чем дети. Нам сразу не очень нравилась такая ситуация, конкурс не должен тратить детские нервы, но мы увидев азарт детей и их огромное желание стать «Лучшим читателем», смирились с такой ситуацией, конкурс получил статус суперсерьезного и ответственного испытания. Очень приятно, что дети так нелегкомысленно подходят к нему, и что звание «Суперчитатель» для них есть высоким статусом и пониманием того, что чтение открывает много возможностей сейчас и в будущем. Конкурс проходил как творческое соревнование для детей, которые любят много читать. Каждый его участник творчески представлял любимые книги: фантазировали и делали им рекламу. Правильными и четкими ответами на вопросы жюри, проверялись их знания, эрудиция и смекалка. Все это, наверное, знакомо и вам. Мы отличаемся лишь тем, что у каждого свои читатели, с неповторимыми читательскими дневниками и детскими зарисовками.

Интересный детский конкурс рисунка и плаката «С книгой — в будущее» мы надеемся проводить ежегодно, потому что, популяризация идеи важности чтения — тема вечная и неисчерпаемая для творчества. Одной из задач этого конкурса есть выявление наиболее ярких идей и художественных решений, а цель — поддержка общественного интереса к книге и чтению. Подтверждают это и интересные, на наш взгляд, слоганы придуманные читателями: «Тот, кто книжек не читает, — тот и в космос не летает» Леонида Голенко из г. Николаева, «У тех, кто книги читает — в душе зерно любви прорастает» Богдана Высоцкого из пгт Березнеговатое, «Добро начинается с книги!» Александра Филока из пгт Березанка. Такой интерес детей стимулирует рост читательской активности и популяризации чтения, формируя ориентацию на чтение как на один из важнейших ресурсов муниципального развития.

Конкурс «С любовью к родной природе», главным условием которого было изготовление каждым участником эко-книжки-самоделки, продемонстрировал знания детей по экологии, их творческое воображение, а также умение и способности излагать материал и оформлять книжки. Все они уверенно отстаивали позицию настоящих патриотов, которые заботятся о сохранении природных богатств Украины и улучшении экологии, готовых собственным примером отстаивать безопасность родной природы. Конкурс показал, что дети прекрасно знают флору и фауну родного края и всего мира, их редкие виды, которые нуждаются в пристальном внимании и защите. Порадовало то, что материал излагался детьми эмоционально, убедительно и оригинально. Многие эко-книжки-самоделки были настоящими художественными произведениями: стихотворения, рассказы, сказки, краеведческие исследования, и многое другое. Оформляли их дети старательно, с художественным вкусом, дополняя собственными иллюстрациями и фотографиями, а некоторые даже украсили аппликациями из естественных материалов, изделиями из бисера, оригами.

Запоминающимся и интересным можно назвать конкурс «К космическим далям», посвященный 50-летию первого полета в космос, организованный нами совместно

с обществом «Русичь» В нём приняли участие более 100 детей разного возраста из г. Николаева и области — от малышей—дошкольников до учащихся 10–11 классов. Особенно приятно, что в конкурсе участвовали целые семьи. Творческие работы детей были представлены в 3 номинациях: «Рисунок», «Поделка» и «Литература».

Уже доброй традицией в нашей библиотеке стали семейные конкурсы, потому что совместное творчество очень положительно сказывается не только на креативном развитии ребенка, но и помогает снимать многие негативные эмоции и благоприятно воздействует на климат в семье. Всегда стараемся сделать семейное времяпрепровождение в библиотеке полезным, комфортным и интересным. Подтверждением этому может служить семейный конкурс «Моя семья, книга и я», проведенный в День семьи, на который были приглашены юные читатели 2-Г класса школы № 59 со своими родителями. Великолепные электронные презентации о достижениях, традициях о семейном досуге демонстрировали четыре семьи. Реклама любимых книг своей домашней библиотеки семья Ши-

ленко и их рассказ о традициях болгарского народа были интересны всем. Путешествия по удивительным уголкам Украины оказалось самым большим увлечением семьи Ткаченко, для семьи Терещенко важнее всего — занятия спортом, а активный отдых в любое время года предпочитает семья Тищенко: зимой — лыжи и коньки, весной — картинг, летом — рыбалка и дайвинг. В каждой из этих семей подрастают таланты: кто поет, кто занимается балльными танцами или играет на музыкальных инструментах. Но самым большим увлечением для них является книга и все они активные читатели нашей библиотеки. Во время конкурса семейные команды разгадывали ребусы, в которых зашифрованы пословицы о семье, родителях, книге, а в литературной игре «Сказочный калейдоскоп» они все вместе продемонстрировали хорошее знание книг. В завершении каждая семья получила награду — книгу.

На открытии «Летних чтений — 2011» тоже собрались все: дети, учителя, родители и творили вместе, ведь творчество — это свобода!

Новини з регіонів

Лариса Лісова,

директор Рівненської державної обласної бібліотеки для дітей

Дещо про співдружність

«Освіта виховує громадянина і патріота України, прищеплює любов до української мови і культури, повагу до народних традицій. Вона підпорядкована формуванню системи національних інтересів як головних пріоритетів світоглядної культури особистості і разом з тим сприяє оволодінню багатствами світової культури, вихованню поваги до народів світу», так говорить у Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ ст., яка не тільки чітко окреслює її національний характер і спрямовує на втілення в життя української національної ідеї, а й консолідує націю до співдружності з усіма народами і державами світу.

За даними останнього Всеукраїнського перепису населення (2001 р.) на Рівненщині проживає 51,6 тис. етнічних представників 70 національностей та народностей, що складає 4,1 відсотка від всього населення області. Реально визначилися як національні меншини, тобто утворили свої громадські організації, які і відстоюють перед органами виконавчої влади і місцевого самоврядування їх права та інтереси 8 етносів. У нашому регіоні зареєстрована 21 громадська організація: вісім польських, п'ять російських, по дві єврейських і німецьких, по одній — азербайджанська, білоруська, вірменська і чеська. Мови національних меншин вивчають як предмет, факультативно, гуртково або при недільних школах в загальноосвітніх навчальних закладах області: російську і німецьку — в Рівненському державному гуманітарному університеті, польську і німецьку — в Національному університеті «Острозька академія», чеську, словацьку, німецьку та польську — в Рівненському інституті слов'янознавства Київського славістичного університету. Спільно з вищими навчальними закладами Рівненщини, науковці Москов-

ського державного університету ім. М.В. Ломоносова, Волинського державного університету ім. Лесі Українки та Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету проводять наукові дослідження з питань заселення інших народів на території Рівненщини, вивчають творчі доробки видатних людей, зокрема Тадеуша Чацького, Олександра Кондратьєва і т.д.

При національно-культурних товариствах створені аматорські колективи, які відтворюють фольклор, традиції та звичаї своїх етносів, зокрема: хорівий колектив «Сеньюрки» товариства польської культури Здолбунщини; дорослий та дитячий фольклорний колективи «Стромовка» Дубенського чеського товариства «Стромовка»; театр танцю «Арабеск» Рівненської обласної громадської організації «Російський культурний центр»; хорівий ансамбль «Фрейлехе нешуме», дитячі вокальні ансамблі «Нехама» та «Ципурім», танцювальний колектив «Ор sameax», театральна студія «Сімха» міської громадської організації «Рівненська єврейська громада»; хорівий колектив «Пшиязнь», дитячий хореографічний колектив «Білий орел» товариства польської культури ім. В.Реймонта на Рівненщині; хоріві колективи дорослий «Дубнівчанка», дитячий «Сковронки» товариства польської культури Дубенщини; ансамбль білоруської народної пісні «Реченька» Рівненського обласного відділення Всеукраїнського об'єднання «Білорусь»; дорослий та дитячий фольклорні колективи «Фантазія» громадської організації «Товариство німців «Відергебурт».

Гармонізації міжетнічних відносин та формуванню толерантності сприяє спільна творча діяльність національно-культурних товариств та бібліотек області щодо проведення різноманітних культурно-просвітницьких заходів. Окрім організації літературних вечорів та постій-

нодіючих книжкових виставок, присвячених місцевим поетам і письменникам — представникам національних меншин, книгозбірні надають практичну допомогу в підготовці та проведенні урочистих подій, національних свят, культурно-мистецьких фестивалів, конкурсів, виставок декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва тощо.

Надзвичайно цікавою і плідною є співпраця бібліотек Дубенщини з чеським та польським товариствами. Щорічно до Міжнародного дня рідної мови проходять свята «Мова нашого народу — неповторна і своя», «Мово ж моя мово, мово-чарівнице, не всиха духовно батьківська криниця». В рамках Дня міста у святах книги «Скарби душі дарую людям», «Мистецьким зорепадом квітнуть таланти» беруть участь не лише члени місцевої польської громади, а й гості з міст Гжицько та Соколов-Подляски, від яких міські бібліотеки отримують в дарунок нову літературу як польською, так і українською мовами. Активними учасниками цих заходів є також фольклорний ансамбль «Стромовка» місцевого чеського товариства. Його солістка Мар'яна Маркусенко, яка сама пише вірші, грає на фортепіано і є постійним учасником фестивалів у Чехії і Польщі, отримала найвищу нагороду громадсько-політичного рейтингу м. Дубно — «Кришталевий жолудь».

Дубенська районна дитяча бібліотека має міцні партнерські зв'язки з місцевими товариствами національних меншин: разом з ними проводить тижні чеської та польської культур; до Дня святого Валентина з товариством польської культури організували конкурсно-розважальну програму «Валентинкові споткання»; учні польської школи під керівництвом вчительки Марії Дронг провели в дитячій книгозбірні Свято весни та усмішок, в рамках якого відбулися різноманітні конкурси, вікторини, інсценівки за творами польських письменників. Читачі бібліотеки були активними учасниками конкурсу читців, присвяченому 200-річчю від дня народження видатного польського письменника, тісно пов'язаного з Україною — Юліуша Словацького.

Надзвичайний інтерес викликала виставка дитячих нетрадиційних видань «Книжковий дивосвіт» українською, російською, німецькою, чеською та польською мовами до Міжнародного дня дитячої книги. Всіх присутніх вразило розмаїття книжок-іграшок, книжок-розкладанок, книжок-саморобок, книжок-маляток і великоформатних книжок, книжок з рухомими малюнками та ін.

В червні цього року консул Чеської Республіки у м. Львові Мартіна Павлітова привезла в м. Дубно Міжнародну дитячу виставку «Європейське пексесо» (пексесо — це назва чеської гри для дітей). Мандрівна інтерактивна, у цікавій формі художніх колажів вона була розміщена в стінах старовинного замку і знайомила юних дубенчан з історією, символами та цікавинками 27-ми країн-членів ЄС. Мета цієї виставки — дати українським дітям більше інформації про найближчих сусідів та водночас спонукати їх до створення власних колажів, з допомогою яких вони хотіли б представляти свою Батьківщину — Україну дітям Чеської Республіки. Слід відзначити, що читачі Дубенської РДБ мають змогу безкоштовно користуватися послугами Інтернет-центру, який відкрито при центральній районній бібліотеці за сприяння Міністерства

закордонних справ Республіки Польща в рамках українсько-польського проекту «Реалізуємо право на інформацію».

Рівненську державну обласну бібліотеку для дітей поєднує давня дружба з дитячим театром танцю «Арабеск» (художній керівник — Галина Золина), створеного при обласній громадській організації «Російський культурний центр» і, який завжди є окрасою традиційних щорічних свят, приурочених відкриттю Всеукраїнського тижня дитячого читання. Популяризуючи культуру російського народу, цей колектив органічно влітає в свій репертуар і українські надбання, і світові шедеври. За останні роки учасники бібліотечних заходів мали змогу подивитися у виконанні цього чудового колективу міні-балети «Муха-Цокотуха» і «Лускунчик», танцювальні номери з оперети «Червона Шапочка» (на лібретто Леоніда Полтави), танці «Мої улюблені казки», «Поема, або Спогади про Венецію», «Плач Ярославни», «Снігова королева», «Арлекін і Коломбіна», «Калина», «Лелеки», «Рушничок» та ін. Дітей зачаровують улюблені літературні герої, які «оживають» на сцені. Саме за таку творчу співпрацю театр танцю «Арабеск» отримав бібліотечну відзнаку — премію «Кобзарик» у номінації «Друг бібліотеки».

Ведучи мову про виховання толерантності, боротьбу з ксенофобією, варто згадати і про міжнародні фестивалі. Найбільш відомі з них, що «прижилися» на Рівненщині — це Міжнародний молодіжний фестиваль традиційної народної культури «Древлянські джерела» і Міжнародний фестиваль-конкурс дитячого фольклору «Котилася торба». Демонструючи автентичні звичаї та обряди своїх народів, такі мистецькі імпрези водночас є яскравим прикладом міжнаціонального спілкування, взаємоповаги, взаємообміну. Про яку ксенофобію може йти мова, коли я, будучи волонтером-адміністратором всіх дев'яти фестивалів «Древлянські джерела», кожного разу при розставанні бачила сльози на очах учасників різних країн світу, які за якихось три-п'ять днів встигли подружитися і навіть закохатися! Власне тому щоразу напередодні таких фестивалів у відділі естетичного виховання нашої бібліотеки оформляються виставки-ретроспективи, на яких представлена фестивальна продукція минулих заходів і того, що очікується (афіші, програми, буклети), література про національні культури, прес-калейдоскоп. Таким чином ми хочемо, аби наші користувачі виявили зацікавленість до можливості особистого знайомства з культурою і конкретним представником певного етносу під час фестивального дійства.

На мою думку, діти — це своєрідний лакмус, за яким визначається загальний стан суспільства — чи хворе воно, чи здорове, які норми і цінності сповідує і втілює в житті. Дітям властиво змалечку вбирати в себе різноманітну інформацію, і тому саме від нас, дорослих — батьків, вчителів, працівників культурно-освітніх установ — залежить, чи буде жити наступне покоління, чи буде воно терпимим до чужих думок і вірувань, чи матиме ворожість або страх по відношенню до іноземців, чи прагнучим до спілкування. А в руках дитячих бібліотекарів України — безцінні скарби документальних ресурсів та новітніх технологій, які можна і потрібно використовувати з метою виховання поваги до всіх народів нашої матінки-Землі.

зав. відділом мистецтв Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С.М. Кірова

Естетичний розвиток — кожній дитині

Доля нації, держави в майбутньому залежить від того, якими виростуть наші діти. Їх завтрашній рівень естетичної свідомості закладається зараз. Саме дитячі бібліотеки відіграють важливу роль у впливі на розвиток особистості дитини, сприяють всебічному розкриттю її творчих здібностей. Тому сьогодні особливо актуальним для дитячих бібліотек є пошук інтегрованого підходу і різноманітних форм естетичного виховання. На це і спрямовано діяльність працівників відділу мистецтв Донецької обласної бібліотеки для дітей. Основною метою своєї роботи ми вважаємо відродження духовності, розвиток естетичного смаку, формування у читачів сприйняття прекрасного шляхом оволодіння знаннями у галузі мистецтва, духовної культури, розуміння краси слова, сприйняття мудрості вчинку, виховання доброти, лагідності і любові.

Досягти успіху в цьому напрямку допомагає перспективна програма роботи відділу на 2011–2015 рр. «Мистецтво — шлях формування духовної культури дитини». Вона побудована на принципах гармонійності і передбачає ознайомлення читачів з різними видами мистецтв, народними традиціями, святами, обрядами, виховання глибокої поваги і дбайливого ставлення до людини, природи, історичних і культурних пам'яток та всесвітніх духовних надбань. Ми вважаємо, що прилучати дітей до таких знань потрібно з самого раннього віку, тому працюємо у тісному співробітництві з дитячими садками. Для дошкільнят у відділі працює гурток естетичного розвитку, де відбувається їхнє перше знайомство зі світом мистецтв, де маленьких читачів прилучають до традицій та свят українського народу, прищеплюють шанобливе ставлення до природи та навчають правилам поведінки. На заняттях, які проходять 1 раз на тиждень, бібліотекарі проводять з дітьми бесіди-ігри, бесіди-подорожі, художні та музичні години і бесіди, уроки народознавства, фольклорні композиції, музично-театралізовані свята, лялькові вистави, вікторини тощо. Найбільш цікавими заходами були: конкурс-розважальна програма «Про день Святого Валентина дорослий знає і дитина», свята «Краще мами не знайти» і «Наша дружня родина», конкурсна програма «Нумо, хлопці, позмагаймося», година дозвілля «З доктором Неболітом», зустріч весни та осіннє свято в театралізованій формі з використанням народних обрядів, хоровадів, ігор, сучасних дитячих пісень, бесіда-концерт «У царстві смичкових інструментів», художня бесіда «День народження матрешки», фольклорна композиція «Бережень весну вітає», творча година «Мистецтво давнє дивовижне», пізнавальна бесіда «Подорож у світ скульптури», урок народознавства «Рідна хата, рідний дім, серце гріє нам усім», мистецтвознавчі розповіді «Себе як у дзеркалі я бачу», «Історія навчає».

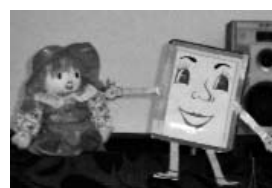
Подобаються нашим маленьким читачам лялькові вистави: «Я в королівство музики навстіж двері відчиню»,

«Буде в мене писанка — про Україну пісенька», «Пригоди дівчинки Каті, яка не любила читати», «В золотій кареті промайнула осінь», «Про фарби, пензель та багато іншого», «Про жанри живопису та картини видатних художників розповідає «Казка про картини», які показуємо у відділі щомісяця.

При підготовці та проведенні заходів для вихованців дитячих садків ми максимально використовуємо фонд відділу: книги, періодичні видання, електронні ресурси, картини художників, користуємося Інтернет-ресурсами для звукового і візуального оформлення заходів, а також проводимо для них електронні презентації: «Незвичайні архітектурні споруди», «Турнір ввічливості», «Обережно на дорозі», «Роздивляємося картини», «Музичні інструменти», «Знайомство з скульптурою», «Подорож до Книгограду», «Матрешки», кліп «Хохлома», електронна вікторина «Ці чудові казки», які допомагають малюкам краще розуміти і запам'ятовувати побачений і почутий матеріал.

Діяльність гуртка дуже корисна не тільки дітям, які дізнаються тут багато нового і цікавого для себе, а й вихователям, що із задоволенням беруть участь у всіх спільних заходах і активно використовують матеріали під час занять у дитячих садках. Ми дорослі, усі разом, турбуємося про майбутнє, виховуємо у наших малюків любов і інтерес до книги, розвиваємо естетичні смаки, вчимо бачити і відчувати душею красу, що оточує нас. З практики роботи з дошкільнятами, ми вже давно зрозуміли, що прилучення їх до читання найкраще відбувається в ігровій формі, і допомагають нам у цьому лялькові вистави, мовою яких можна розмовляти з дітьми на важливі теми. Пропонуємо вам, шановні колеги, один з наших сценаріїв «Пригоди дівчинки Каті, яка не любила читати книги», і сподіваємося, що його використання у роботі, принесе користь і вам, і вашим маленьким читачам, які не тільки зможуть подивитися гарну виставу, а й разом з її казковими героями виконувати завдання, відповідати на запитання, співати. Сценарій надано мовою оригіналу.

Приключення дівочки Каті, не любившої читати книги

Действующие лица: девочка Катя, Книга, Фея, Баба Яга, Красная Шапочка, Поросята.

(Звучит 1 куплет песни «Приходи, сказка»)

Ведущая: Жила-была девочка Катя. Она была очень неаккуратной, не уважала старших, очень плохо обращалась с книгами: роняла их на пол, капала на них жирным супом, даже вырезала картинки. А самое любимое выражение Катя —

«Не хочу! Не буду!». Скажет ей мама: «Катюша, почитай сказку!» А она отвечает: «Не хочу! Не буду!». Попросит бабушка: «Катюша! Давай с тобой книжку интересную с картинками посмотрим!». И снова в ответ: «Не хочу! Не буду!».

Но однажды увидела Катю Волшебница, очень ей не понравилось поведение девочки. Решила она наказать Катю. А что произошло дальше, вы сейчас увидите.

(Декорация. Комната)

Катя: (смотрит на книгу) Ну вот, опять здесь эта книжка. И где ты взялась на мою голову? Нужно было мне родиться еще до того, как появились книжки. Вот тогда бы хорошо было! Никто бы не заставлял детей читать, учиться. Бегай себе, гуляй целый день. Ну не люблю я книжки, сколько можно повторять. Не хочу и не буду их читать! Зачем их только придумали. Убирайся отсюда, книжка!

(Звучит волшебная музыка, появляется Фея)

Фея: Здравствуй, Катя! Ты чего так расшумелась? Слышала я, что ты читать не любишь, с книгами плохо обращаешься. Это правда?

Катя: А какой от них толк? Только голова болит. А я гулять люблю, во дворе бегать.

Фея: Ну, раз ты такая, я сделаю так, что ты не увидишь больше книг.

(Звучит зловеющая музыка)

Фея: (с волшебной палочкой в руке) Тары, бары, раста-бары! Черные тучи прилетите, книги отсюда все заберите, детям хорошим их отнесите. Палочка моя волшебная, три раза в воздухе прокрутись, девочка Катя в Бабу Ягу превратись.

(Фея и Катя уходят)

Ведущая: Когда Катя увидела себя в зеркале, то пришла в ужас. Она была старой, горбатой, лохматой Бабой Ягой. Сидит она в лесу на пенечке и горюет.

(Декорация. Лес. Звучит отрывок песни Бабы Яги).

Баба Яга: Что же случилось со мною? В кого я превратилась, где я очутилась? Нет ни мамы, ни бабушки, даже книжек нет. Но что-то совсем мне бегать и веселиться не хочется. Что я тут делать буду, зверей пугать? Не хочу! Не буду! (кричит) Спасите! Помогите! Я домой хочу!

Ведущая: А в это время по лесу шла Красная Шапочка. Она направлялась в гости к бабушке и весело напевала.

Красная Шапочка (поет 1 куплет песенки): Ой, кто-то кричит и зовет на помощь. Нужно бежать. Здравствуй, Баба Яга! Это ты кричала?

Баба Яга: Милая Красная Шапочка, помоги мне. Я не настоящая Баба Яга, меня заколдовали. Я девочка Катя и мне страшно.

Красная Шапочка: Знаю, знаю. Это та девочка, которая книжки не любит, и с моей книгой ты плохо обращалась. Капнула на меня горячим супом. Знаешь, как больно было!

Баба Яга: Прости меня, пожалуйста, я больше не буду.

Красная Шапочка: Ладно, я зла не держу, чем смогу, помогу. Только ты докажи, что знаешь и любишь мою сказку, исправь в ней ошибки. А ребята тебе помогут. Будьте внимательны!

«Жила-была девочка. Звали ее Красная Кепочка (Шапочка). Позвала как-то девочку тётушка (матушка) и говорит ей: «Дочка моя, Красная Шапочка! Пойди сегодня к дедушке (бабушке), отнеси ему (ей) футбольный мяч и кеды (пирожок и горшочек масла)». «Хорошо», – сказала Красная Шапочка, собралась и отправилась в город (в другую деревню). Идет она через болото (лесом), а навстречу ей – крокодил Гена (Серый Волк)! И закончилась сказка тем, что пришли лесорубы и отрезали волку хвост (распоролли брюхо)».

Красная Шапочка: Молодцы, выполнили задание. Я побегу к Волшебнице и узнаю, что нужно сделать, чтобы снять заклятие.

Ведущая: Красная Шапочка убежала, а Баба Яга опять грустит и слезы проливает, о горькой судьбе своей сожалеет. (Звучит грустная мелодия)

Баба Яга: Бедная я, несчастная я, всеми покинутая, даже книги убежали от меня. Что мне делать, как мне быть, как все обратно возвратить.

Ведущая: А рядом, на лесной тропинке гуляли поросята. Они пели, веселились, думая, что обманули злого волка.

(Звучит «Песенка поросят»)

Поросята: Здравствуй, Баба Яга! Ты чего грустишь? Надо петь, веселиться, как мы.

Баба Яга: Я не настоящая Баба Яга, меня заколдовали, за то, что с книгами плохо обращалась. Я девочка Катя, помогите мне, пожалуйста.

Поросята: Знаем, знаем мы тебя. Ты и нас обижала, книжку нашу об пол швыряла, на страничках рисовала. Ты плохая, Катя!

Баба Яга: Я больше не буду вас обижать, простите, пожалуйста.

Поросята: А ты нам докажи, что исправилась, ответь на вопросы по нашей книжке, а ребята помогут тебе.

— Как зовут нашего старшего брата? (Наф–Наф)

— Что делал волк, когда ломал наши домики? (Дул)

— Через что волк пытался проникнуть в каменный дом? (Через трубу камина)

— Чем закончилась сказка о трех поросятах? (Волк провалился в камин)

Поросята: Молодцы! Мы попробуем найти Волшебницу и попросим ее расколдовать тебя. (Уходят Поросята и Баба Яга)

Ведущая: Пока наши герои ищут волшебницу, а Баба Яга думает о своём поведении, давайте поиграем с вами. Покажите мне, что вы любите читать книги.

Первое задание: Какому сказочному персонажу принадлежит эта одежда?

1. Самый добрый и бесстрашный человек носил докторский белый халат, белую шапочку и на носу очки? (Айболит)

2. Чей костюм был набит соломой? (Страшила)

3. Кто был обладателем лягушачьей кожи? (Василиса Прекрасная)

4. Как звали портного, который вырезал и склеил курточку из бумаги коричневого цвета и ярко-зелёные штанишки? (Папа Карло)

5. Какой сказочный герой любил яркие краски, и потому носил жёлтые канареечные брюки и оранжевую рубашку с зелёным галстуком? (Незнайка)

Второе задание: Ответьте на вопросы.

1. Кто похитил Дюймовочку? (Жаба)

2. Как звали очень маленькую героиню? (Дюймовочка)

3. Как звали девочку, которая спасла названного брата? (Герда)

4. Кто был наказан за то, что захотел иметь игрушки Свинопаса? (Принцесса)

5. Кто превратился в морскую пену из-за любви к принцу? (Русалочка)

6. Птица, в которую превратился Гадкий утёнок? (Лебедь)

7. Что мешало спать принцессе на мягкой постели? (Горошина)

(Звучит волшебная музыка. Появляется Волшебница. К ней подбегает Красная Шапочка)

Красная Шапочка: Милая Волшебница, скажи, пожалуйста, что нужно сделать, чтобы Баба Яга снова стала девочкой Катей?

Волшебница: А я не уверена, что нужно помогать ей. Эта девочка заслужила быть заколдованной.

Красная Шапочка: Она уже все поняла и исправилась, я даже вопросы ей задавала по книжке и она ответила. Давайте простим девочку.

Поросята: Мы тоже просим простить Катю и расколдовать ее. Она обещала, что больше не будет обижать книги, будет читать и узнавать новое и интересное.

Волшебница: Хорошо! Я сама пойду и проверю, как девочка исправилась. И если она убедит меня, а сниму колдовство.

(Появляется Баба Яга)

Волшебница: Ну что, девочка Катя, плохо жить в лесу, без родителей и друзей? Ты же сама хотела весь день гулять, ничего не делать и книги не читать.

Баба Яга: Да, мне плохо быть одной. Я больше никогда не буду грубить маме и бабушке, а книги станут моими друзьями. Простите меня, пожалуйста.

Волшебница: Сейчас проверим, как ты собираешься с книгами дружить. Отгадай, о каких литературных героях и книгах идет речь.

Баба Яга: А вы, ребята, мне поможете?

1. Летела стрела и попала в болото,
А в этом болоте поймал её кто-то.
Кто, распростившись с зелёною кожей,
Сделался сразу красивой, пригожей? (Царевна-лягушка)

2. А с этим человеком, всегда одна беда.

То он не то наденет, то едет не туда.

В отцепленном вагоне он очень долго спал.

Друзья, в какую книгу тот человек попал? (Человек Расеянный)

3. Шел он в город изумрудный,

По дороге длинной, трудной.

Из железа он на век,

Он железный ... (Дровосек)

4. Мальчик-луковка веселый,

Знают все его со школы.

Лук — не сладкая малина.

Его имя ... (Чиполлино)

5. Белый воротник халата,

Бинт в руках его и вата.

Грипп излечит и бронхит.

Добрый доктор ... (Айболит)

6. Кто-то за кого-то

Ухватился цепко:

Ох, никак не вытянуть!

Ох, засела крепко!

Но еще помощники скоро прибегут,

Победит упрямыцу

Дружный общий труд! (Репка)

7. Носик круглый, пятачком,

Им в земле удобно рыться,

Хвостик маленький крючком,

Вместо туфелек — копытца.

Трое их — и до чего же

Братья дружные похожи.

Отгадайте без подсказки,

Кто герои этой сказки? (Три поросенка)

8. Человек немолодой с длинной, длинной бородой.

Обижает Буратино, Артемона и Мальвину,

И вообще для всех людей

Он отъявленный злодей.

Знает кто-нибудь из вас

Кто же это? (Карабас)

9. Так быстро от принца девица бежала,

Что туфельку даже она потеряла. (Золушка)

10. Деревянный озорник

Из сказки в нашу жизнь проник.

Любимец взрослых и детей,

Смелчак и выдумщик затей,

Проказник, весельчак и плут.

Скажите, как его зовут? (Буратино).

11. Она была подружкой гномов

И вам, конечно же, знакома. (Белоснежка)

Волшебница: Я вижу, что ты исправилась и осознала свои ошибки. Поэтому я сниму с тебя заклятие. (Звучит волшебная музыка). Палочка моя волшебная, три раза в воздухе прокрутись, Баба Яга в девочку Катю превратись!

(Комната. Появляется Катя, Баба Яга исчезает)

Катя: Как хорошо быть снова девочкой. Спасибо вам, друзья, что помогли мне. Идите ко мне, и мы расскажем, как хорошо, когда вокруг много книг.

Книжный мир открыт днём и ночью!

Распахни же дверь в эту сказку.

Открывай страницу за страницей

И познаешь мир в лучших красках.

Красная Шапочка: В книге встретишь горы выше неба

И разыщешь клад под землёю,

Ты найдёшь друзей из разных сказок,

С ними веселей, я не скрою.

Поросенок 1: Чтоб лучше быть, чтоб больше знать, ты книгу почитай,

Ее, как друга, каждый день ты к сердцу прижимай.

Поросенок 2: В метро, в электричке, в автомобиле,

В гостях или дома, на даче, на вилле —

Читайте, девчонки! Читайте, мальчишки!

Плохому не учат любимые книжки.

(Появляется Книга)

Катя: Ой! Книжечка! Ты вернулась? Ты простила меня!

Спасибо. Я буду беречь и любить тебя.

Книга: Хочу я с просьбой обратиться к тебе и ко всем ребятам:

Я — книга! Я — товарищ твой!

Будь же, бережным со мной.

Мой чистый вид всегда приятен,

оберегай меня от пятен!

Мой переплет не выгибай,

мой корешок не поломай!

Привычку скверную оставь,

листая, пальцы не слюнявь!

Не забывай меня в саду,

вдруг дождь нагрянет на беду.

Меня в бумагу оберни!

Где взял меня — туда верни!

Не загибай мои листы,

а про закладку помнишь ты?

Запомни: я твой лучший друг,

но только не для грязных рук.

Ведущая: Вот и закончилась наша история. Катя исправила свои ошибки и нашла друзей, а мы с вами поняли, как важно любить книги и бережно с ними обращаться. Вы все — читатели, поэтому давайте вместе с героями спектакля споем песенку читателей.

(Звучит «Песенка про читателей», сл. Татьяна Пригожина, муз. Олег Гуртовой).

Лариса Обдiєнко,

заступник директора з питань обслуговування дітей
Олександрiйської мiської ЦБС Кiровоградської облaсти

Лiто кличе до бiблiотеки

Менi необдiднi три речi: любов,
дружба i читання книг.

М. Монтень

Прихiд лiта — це буяннiя зеленi i квітвiв, довгi теплi днi, шедрi й ласкавi до кожної травинки та кущика сонце i земля, пора здоров'я, вiдпочинку, iгор, засмаги... А ще лiто — це пора канiкул, це початок роботи лiтнiх пришкiльних оздоровчих таборiв, де дiти набираються сил, весело проводять час, ходять на екскурсiї. I ще надзвичайно цiкаво влiтку в бiблiотецi, бо вiдпочинок для дiтей — це не бездумне гаєння часу чи байдиккування. Цих золотих днiв вистачає не тiльки на сонце, рiчку з морем, заняття спортом та рухливi iгри, а й на читання та вiдвiдування бiблiотеки. Саме тому радою при директоровi в центральнiй дитячiй бiблiотецi iм. Ю. Гагарiна Олександрiйської МЦБС розробили i затвердили бiблiотечну програму лiтнiх читань «Книжку влiтку прочитай, в школi бали заробляй». У нiй, для проведення змiстовного дозвiлля читачiв у бiблiотецi, активного залучення їх до читання, популяризацiї книги, було заплановано безлiч цiкавих рiзноманiтних заходiв, багато з яких супроводжувалися мультимедiйними презентацiями, iграми, мультфiльмами ...

Старт веселого галасливого лiта розпочався в Мiжнародний день захисту дiтей розважально-iгровою програмою «Живе на всiй планетi народ веселий — дiти», на яку вже за традицiєю до бiблiотеки запросили дiтей-сирiт, дiтей-iнвалiдiв, дiтей позбавлених батькiвського пiклування та учнiв шкiльних таборiв. На них чекало велике дитяче свято. Впродовж дня у фойє лунала весела музика, бiля центрального входу, вiрний страж нашої бiблiотеки Гном-книгозберiгач з плакатом-запрошенням, радо вiтав гостей, а казковi персонажi: Буратiно, лисиця Алiса, кiт Базилiо, якi «зiйшли» зi сторiнок книжок, провели читачiв найпоетаємнiшими стежинками книжкового королiвства, повiдали iсторiю створення бiблiотеки та ознайомили з безцiнними скарбами, що зберiгаються у нiй. Вiтали дiтей i веселi герої Шрек, та «мультяшнi» — *M&M's* «Червоний» i «Жовтий». Всi присутнi на святi з великим захопленням брали участь у конкурсах, спiвали, танцювали, розповiдали про свої улюбленi книжки веселим героям та злому Розбiйнику, якого врештi-решт переконали, що без книг та читання — знання не отримати. Дiти допомагали героям долати перешкоди, розважалися та вiдпочивали, а найактивнiшi малювали на асфальтi у конкурси «Яскравий свiт дитячих мрiй».

Органiзувати i провести таке веселе i цiкаве свято нам допомагали працівники вiддiлу у справах дiтей Олександрiйської мiської ради, студенти-волонтери медичного

училища, за що ми висловлюємо всiм щиру вдячнiсть. Чудово доповнили театралiзовану виставу, сприяли її успiху i гарному настрою дiтей — виступи юних талантiв. I все вдалося на славу, про що свiдчить запис в «Книзи вiдгукiв» батька багатодiтної сiм'ї В.П. Крейтора: «Саме завдяки таким заходам дiтки краще розумiють, що весь свiт i людське життя складається не тiльки з чорних i бiлих кольорiв, а з тисячi рiзнобарвних вiдтiнкiв, якi потрiбно навчитися бачити, вiдчувати, розрiзняти. А також, що основною рушiйною силою життя є людська любов, доброта, щирiсть та безкорисливiсть, i тому добро завжди має перемагати зло».

На наш погляд, активiзувати читання влiтку допомагають театралiзованi екскурсiї «Острiв знань», пiд час яких ми знайомимо дiтей з бiблiотекою, її вiддiлами, фондом, правилами користування, рiзноманiтними послугами та безлiчною цiкавинок з лiтератури i перiодичних видань. Крім екскурсiї на юних користувачiв чекають дитяче свято «Свято мильного пузиря», iгрова програма «Подорож Нехворiйки по краiнi Здоров'я», розважально-iгровi програми «Є у лiта чудеса» i «Живе на всiй планетi народ веселий — дiти», правова гра «Зводимо Замок Закону»; година загадок «Прочитай, вiдгадай, iншим загадай», ляльковi вистави «Колобок на новий лад», «По слiдах Iвасика Телесика» i «Небезпечна пригода». Участь у цих заходах занурює дiтлахiв у захоплюючий свiт рослин i тварин, казковi мiста, далекi планети, спонукає до читання нових художнiх i пiзнавальних книжок, журналiв. Для самих малenьких наших читайликiв пiдготовлена дуже цiкава i повчальна мультмадрiвка «У нас в гостях вередлива Маша», яка користується великою популярнiстю. Дiти не тiльки смiються з пригод персонажiв, вони потiм серйозно обговорюють мiж собою, чи немає серед них подiбних «героiв».

Корисними i необдiдними, у вихованнi читацької культури, вважаємо бiблiотечнi уроки, на яких читачiв молодших класiв вчимо працювати з книгою, любити та берегти її, учням середнього шкiльного вiку розповiдаємо як правильно користуватися довідниками та енциклопедiями, а старшокласникам — бiблiотечними каталогами. Не менш цiкавими та виховними є заходи: година корисних повiдомлень «Розваги в мережi»; Интернет-мадрiвка «Новинки з Павутинки»; книжковий вернiсаж «Перехрестя веселих забав»; народознавча година «Чим багата українська хата»; вiртуальна мадрiвка «Вiд А до Я по планетi Земля»; година iнформацiї «Цiкаве про пустелю»; вiртуальна подорож «Интернет на канiкулах»; година спiлкування «Я бажаю тобі, плането...» та iншi. Сьогодні, завдяки новiтнiм iнформацiйним технологiям, якi активно впроваджуються в дiяльнiсть бiблiотеки, майже всi заходи супроводжуються мультимедiйними презентацiями, вiртуальними мадрiвками та переглядом вiдеорепортажiв.

Протягом всього перiоду роботи пришкiльних оздоровчих таборiв наша бiблiотека була наповнена дзвiнками голосами дiтей, що завітали до неї щоб почитати книжку, або взяти цiкаву додому, стати учасниками цiкавих, весе-

лих, змістовних ігор, вікторин, конкурсів, поринути у світ захоплюючих книжкових пригод, відчути себе справжніми знавцями улюблених літературних творів, отримати яскраві враження від переглянутих фільмів і мультиків. Нашими відвідувачами за цей час стали майже 1000 школярів шкіл міста. Сезон прищільних таборів закінчився, але канікули продовжуються і бібліотека працює за своїм звичайним режимом, пропонуючи дітям художню літературу за шкільною програмою, нові книги серії «Гаррі Потер», «Таня Гроттер», «Класные истории», «Все как у взрослых», журнали та газети на будь-який смак.

Бібліотекарі дарують дітям радість спілкування з книгою не лише в стінах бібліотеки. Вже традиційними і бажаними для наших читачів стали виходи «на природу» — на шкільні та ігрові майданчики міста. Для такої виїзної роботи спеціально розроблено цікаву ігрову програму

«Буратіно запрошує до казкової мандрівки», якою ми відвідали шкільний майданчик табору «Веселка» СЗНЗ № 4, де навчаються діти із затримкою психічного

розвитку та ігровий майданчик міського Палацу культури. У гості до малюків завітали їхні улюблені літературні герої Буратіно, лисиця Аліса, кот Базилю та Цукерочка, разом з якими вони поринули в казкову країну пригод. Кожне таке бібліотечне свято — це феєрверк веселощів, гарного настрою, ігор, дотепів, театралізованих казок, де діти із великим задоволенням розгадують загадки, відповідають на запитання літературних вікторин і конкурсів, малюють, співають і танцюють разом з героями, а також беруть активну участь у веселих іграх «Водії», «Ядро барона Мюнхаузена», «Молокососи», «Пташине гніздо», «З якої казки?» та інші. У програмі літніх читань є все: захоплююча інтрига, цікаві персонажі, море сміху і навіть «Майданс». І коли одне з таких свят відбувається, то дзвінкі дитячі голоси лунають далеко за межами майданчиків, де воно проводиться, а від цього кожному стає радісно на серці.

Сподіваємося, що така діяльність і безліч цікавих різноманітних заходів не залишають байдужими наших читачів, і ті з них, хто полюбить читати, отримають корисну інформацію про нові книги, а ті, хто ставить до читання як до важкого і нецікавого завдання, починають розуміти, що спілкування з книгою відкриє для них незвіданий дивовижний світ.

Віра Вересоєцька,
заступник директора
Чернігівської обласної бібліотеки
для дітей ім. М.О. Островського

Валентина Прибитько,
методист навчально-методичного
центру цивільного захисту та
безпеки життєдіяльності
Чернігівської області

Майбутньому потрібні знання, минулому потрібна пам'ять

Чернігівська обласна бібліотека для дітей ім. М.О. Островського вже декілька років спільно з навчально-методичним центром цивільного захисту при обласному управлінні МНС працює над проблемою екологічної безпеки, разом шукаємо шляхи формування екологічної культури дітей і підлітків. Вже проведено три міські конкурси «Вчимося жити на Землі» за участі міського управління освіти і шкіл. До 25-річчя Чорнобильської трагедії розробили цікаву книжково-документальну виставку «Чорнобиль не має минулого часу» на якій експонуються творчі роботи фіналістів III міського конкурсу «Вчимося жити на Землі», провели хвилюючу зустріч юних читачів з полковником у запасі С.В. Бочкою — ліквідатором аварії на ЧАЕС, а на обласному радіо прозвучала спеціальна передача, підготовлена нашими юними дикторами.

Завдяки новітнім технологіям, які ОДБ ім. М.О. Островського активно впроваджує в практику роботи, ми дізналися, що знають і думають про Чорнобильське лихо юні

ровесники наших читачів у віддалених куточках України. Напередодні річниці Чорнобильської трагедії бібліотека і навчально-методичний центр цивільного за-

хисту безпеки життєдіяльності Чернігівської області провели веб-міст з Кримською обласною універсальною бібліотекою ім. І. Франка м. Сімферополя та навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Автономної республіки Крим. В цьому інтерактивному заході брали участь учні 8–10 класів шкіл № 2, № 9, № 23, колегіуму № 11 — переможці III міського конкурсу «Вчимося жити на Землі». Двадцять п'ять років тому цих дітей ще не було на світі, але страшний тягар цього лиха висить над ними, бо Чорнобиль немає минулого часу. Говорячи про ці страшні події, діти торкнулися і інших важливих тем, які сьогодні хвилюють всіх людей в Україні і на планеті: висловили думки про те, що людство лише частина світу, а не його володар, що творити технічний прогрес можна лише за умови його екологічної доцільності — спочатку думати про наслідки, а потім робити. Згадавши Фукусіму діти дійшли логічного висновку — людство безсиле перед стихією навіть в такій технічно досконалій країні, як Японія. Тому й потрібно дуже обережно ставитися до науково-технічного прогресу, змінювати своє відношення на краще до природи і братів наших менших, краще вивчати минуле, щоб не робити помилок у майбутньому. А щоб змінити планету на краще кожен повинен починати з себе.

Під час проведення мосту звучали вірші про Чорнобиль. Діти домовились зустрічатися ще, спілкуватися і в діалозі шукати свої шляхи вдосконалення світу. Говорили

про можливість проведення екскурсій до Чорнобиля, запалили свічі і вшанували хвилиною мовчання всіх, хто став жертвою цієї найбільшої техногенної катастрофи. Потім, обговоривши звернення юних чернігівців, що брали участь у міському конкурсі, діти прийняли сумісне рішення про створення своєрідного меморандуму, в якому зазначили, що кожен учень і дорослий щодня мають робити щось корисне на захист нашої планети.

Друзі! Однолітки! Ми — українці, бо народилися, живемо і навчаємося в Україні, але пам'ятаймо, що ми — лише частинка світу, а не його володарі. Наша планета Земля і існування на ній всього живого в небезпеці. Чи знаєте ви, що сьогодні: 20% населення планети вживають 80% її природних ресурсів, що 5 тис. людей щоденно помирають через забруднену питну воду, а 1 млрд. голодує, що кожного року зникає 13 млн. гектарів лісу. Сьогодні людство наблизилося до глобальної катастрофи: не вистачає продовольчих, водних, енергетичних ресурсів.

Скільки ж людству потрібно планет? Екологи розробили тест, який визначить, наскільки правильний ваш спосіб життя. Якої шкоди ви завдаєте планеті? Що ви їсте? Як обігріваете свій будинок? Скільки споживаете електроенергії? Скільки викидаєте сміття? Дві третини людства живуть так, як середній громадянин Землі — тобто це дає можливість людству і всьому живому співіснувати стало і гармонійно. 15% мешканцям Землі потрібна ще одна планета; 7% населення — ще дві Землі; 3% — три планети; 5% населення — чотири. Часу у нас небагато,

тому якщо ми хочемо змінити цей світ — почнемо із себе. Як кожен з нас здатний допомогти екології планети?

1. Берігти воду (виключати кран, коли чистиш зуби; прати в холодній воді, адже більшість миючих засобів на це і розраховані).
2. Економити електроенергію (не включати електроприбори, якщо можна обійтися без них; не забувати вимикати світло).
3. Не смітити! (Ремонтувати зламані предмети, прилади, а не викидати їх; готувати їжу економно, стільки, скільки зможете з'їсти, не викидати її. Наша планета вже великий смітник. Підібрати чуже сміття на шляху і викидати його у відповідне місце. В цьому немає нічого образливого — саме так роблять екологічно свідомі громадяни усіх розвинених країн).
4. По новому використовувати звичні речі (перезарядженими батарейками; писати на звороті аркушу паперу тощо).
5. Пересуватися пішки або велосипедом, коли є можливість (3–5 км. корисно пройти й пішки).
6. Допомогати молодшим (сестрам, братам, школярам) формувати екологічну свідомість (під час спілкування, організувати цікаві заходи).
7. Викорінювати власні екологічні шкідливі звички; у себе вдома, в школі додержуватися режиму економії води, світла, тепла. Разом змінимо світ на краще!

Атмосфера, яка панувала під час віртуального діалогу засвідчила що сучасні діти небайдужі до проблем життя на Землі, до проблем екологічної безпеки — адже вони юні земляни, їхнє майбутнє будується вже сьогодні. Майбутньому потрібні знання, минулому потрібна пам'ять.

Наталія Тюхай,
зав. відділом організаційно-методичної роботи Маріупольської центральної бібліотеки ім. М. Горького Маріупольської МЦБС для дітей

Всеукраїнський день бібліотек, або Ще раз про Книгу, Бібліотеку, Бібліотекаря

Але чому вона побігла до бібліотеки?
Бо це Герміонин стиль, — знизав плечима Рон. — Коли — сумніваєшся біжи в бібліотеку.

Ролінг Дж.К. «Гаррі Поттер і таємна кімната»

Вже декілька років ми маємо своє професійне свято — Всеукраїнський день бібліотек. І це чудово! Це свідчить про розуміння урядом, спільнотою значущості бібліотек у інформаційному суспільстві та в житті країни взагалі.

Тема іміджу бібліотек, престижу професії бібліотекаря досить давно, активно обговорюється на сторінках професійної преси. Щодо образу бібліотекаря в художньому творі, кінофільмі, на театральній сцені, творах живопису... Відразу й не пригадаєш... Але ж ні! Була колись чудова робота російської актриси Євгенії Глушко в кінофільмі «Влюблён по собственному желанию». А в спектаклі «Бесприданник» (авт. Л. Разумовська), що йде на сцені нашого драматичного театру, серед одиноких жінок, які так жадають кохання, жіночого щастя, є і наша колежанка. На жаль, і тут режисеру та актрисі не вдалося уникнути стереотипів. Бібліотекарка вийшла такою, знаєте, «сірою мишею»: гладенько зачесане волосся, зібране в пучечок, бліде, без натяків на косметику, обличчя, очі за великими окулярами в роговій оправі, і незрозуміло, якого ж вони кольору, бо завжди опущені кудись у підлогу, біла сорочка застебнута на всі гудзики, чорна спідниця нижче коліна, тихий голос...

А цього року я знов із задоволенням перечитала в журналах «Библиотека» та «Школьная библиотека» статті, в яких досліджується образ бібліотек і бібліотекарів у комп'ютерних іграх та в літературі, зокрема в жанрі наукової фантастики (Матвеев М. «Глазами фантастов: стереотипы проникают в будущее?», Є.В. Семенова, М.С. Митюкова «Активное библиотечное ведение: Образ библиотеки в компьютерных играх жанра «экшн» та «Имидж в цифровом измерении»). Ну, а сучасна дитяча література? Чи ми там є? Може, вдало змальовані в книжці бібліотека чи бібліотекарка привернуть до себе увагу дитини, підлітка... Адже серед сьогоднішніх читачів, я дуже на це сподіваюся, зростають майбутні бібліотекарі.

Прояснити це ми спробували, звернувшись до самих популярних книжок серед наших читачів 10–15 років. У цьому році наша система взяла участь у моніторингу «Краща книга року — 2011», який проводить Національна бібліотека України для дітей. В анкетах читачів серед книжок зарубіжних авторів, які справили на них найбільше враження, я з подивом виявила книги про Гаррі Поттера (найчастіше згадувалась остання книга). Чи це так? Отже, одного робочого дня я запитала у дітей, що приходили до центральної дитячої бібліотеки ім. М. Горького, про їх най-най-найулюбленішу книгу. Коли я почула дев'ятнадцяту поспіль відповідь: «Це ж, звичайно, «Гаррі Поттер»

— я здалася. Ну що ж, Гаррі так Гаррі. Останнім часом про нього не говорив тільки ледачий. Навіть, у переліку найпопулярніших книжок для підлітків в США є остання книга «Гаррі Поттер і смертельні реліквії». Отже, давайте знов переглянемо всі вісім книжок Дж. К. Ролінг про Гаррі та його друзів — Рона, Герміону та інших учнів Гогвортсу, але трохи під іншим кутом.

Гогвортс — це школа чарів і чаклунства, але все ж таки школа. Чи є там шкільна бібліотека? Так. І розміри бібліотеки вражають: «десятки тисяч книжок, тисячі полицок, сотні вузьких проходів між стелажми.» Тут панує приглушена тиша, існують свої, досить суворі, правила. А книги! Які тут книги! «Облуплені й потьмянілі золоті літери склалися в слова дивних мов, яких Гаррі не розумів. Деякі книжки були взагалі без назв. На одній була темна пляма, що страшенно скидалася на кров. Волосся на голові Гаррі настовбурчилось. Він, може, просто навіював собі, може, ні, але йому здавалося, ніби від тих книжок долинає легенький шепіт, неначе вони знали, що тут хтось чужий ... На очі йому потрапив великий сріблясто-чорний том. Гаррі насилу його витяг, такий він був важкий, і, підперши коліном, розгорнув. Пронизливий, страхітливий вереск розколов навіл тишу: книжка кричала! Гаррі миттю закрив її, але крик не вшухав, лунаючи на високій, безперервній, оглушливій ноті.» Жахливо, але як цікаво! Книжки мають не тільки розкішні палітурки та власний голос, в них багато малюнків і яких! Вони рухаються! «На підлозі біля ліжка лежала розгорнута книжка, яку він читав учора перед сном. Усі малюнки в цій книзі рухалися. Там шугали на мітлах чоловіки в яскраво-оранжевих мантиях, кидаючи один одному червоного м'яча. Гаррі підійшов до книжки, підняв її й побачив, як один чарівник забив красивий гол, вкинувши м'яча в кільце на висоті п'ятнадцяти метрів». Рухаються не тільки малюнки, а й самі книжки: «...книжка стала на ребро й поснула боком через ліжку, немов якийсь химерний краб. — Овва! — промимрив Гаррі. Книжка хряпнула на підлогу й поповзла далі. Гаррі крадькома подався за нею. Книжка сховалася в закутку під столом ... Гаррі став навкарачки і поповз. — Ой! Книжка клацнула його за пальці і поповзла повз нього, відштовхуючись палітурками».

Так, з книжками треба було бути дуже обережним. Наприклад, «серед книжок... була одна, яка всім випалювала очі. А кожен, хто прочитав «Сонети чаклуна», до самої смерті розмовляв віршиками-лічилками». Була ще одна дивовижна книжка, правда, то була не бібліотечна. Одна стара відьма з Бата мала таку книжку, що як її відкриєш, то будеш читати безперестанку! Просто ходиш собі, втикнувшись в неї носом і читаєш, а все інше мусиш робити однією рукою. О! Така книжка — мрія кожного бібліотекаря.

Агов, сучасні письменники! Де ж такі книжки? Хай наші мрії якомога скоріше здійсняться!

Ну, а хто ж хазяйка унікальних книжкових багатств школи Гогвортс? Це мадам Пінс. «Бібліотекарка мадам Пінс була високою, дратівливою жінкою, що скидалася на голодну гієну». До речі, в перекладі російською мадам Пінс схожа зовсім не на гієну: «Мадам Пинс, нервная сухопарая женщина, похожая на голодного стервятника...» Цікаво, що ж в оригіналі? Птах або тварина? Та все одно, портрет зовсім непривабливий. А характер та відношення до читачів! Бр-р-р! « — Чого ти шукаєш тут, хлопче? — Нічого, відповів Гаррі. Бібліотекарка мадам Пінс помахала на нього щіточкою від пилу. — Тоді краще вимітайся звідси. Іди!»

Але ж ми зовсім не такі як та Пінс! Я запитала в читачів дитячих бібліотек нашої системи про фахівців, що працюють в бібліотеках. І ось, які відповіді отримала. Бібліотекарки, певна річ, «різні бувають» (1), «є злюки» (1 — ти ба, є все ж таки серед нас одна мадам Пінс), але, в основному, вони цілком «нормальні» (4), «освічені, кваліфіковані спеціалісти, ерудовані та компетентні» (10), «дуже розумні» (15), «цікаві люди» (3), вони «добрі» (57), «уважні» (18), «привітні» (15), «виховані та ввічливі» (6), «чуйні, тямущі» (20), «веселі» (5), «компанійські» (9), «начитані» (7), «сумлінні та працелюбні» (2), «спокійні» (4), «чесні» (2), в загалі — «вони дуже хороші люди» (13)!

Ну а читачі? Які вони? Такі ж як наші! Такі, як Рон, що позіхає в бібліотеці, такі, як Гегрід, який вважає, що піти до бібліотеки напередодні канікул, тим паче під час канікул — це занадто, але ж є і такі, як Гаррі та деякі його однокласники, яким в бібліотеці «дуже хотілося мати більше часу для спокійних пошуків і не чути за плечима нервового сопіння мадам Пінс», такі, як Герміона, яка намагається вже до Різдва перечитати всю бібліотеку, яка біжить до бібліотеки кожного разу, коли в чомусь сумнівається.

Ось така в мене вийшла спроба дослідити образ бібліотеки, книги та бібліотекаря в книгах Дж. К. Ролінг про Гаррі Поттера. Вдало чи ні — судити вам, шановні колеги. І якщо серед нас, а може й серед вас, є схожі на мадам Пінс — раджу пам'ятати просту формулу: тільки талановитий Бібліотекар може виховати талановитого Читача, чуйний — чуйного, чесний — чесного ...

Отже, напередодні нашого професійного свята, я бажаю бібліотекарям читачів, які завжди поспішають до бібліотеки, читачам — талановитих і небайдужих бібліотекарів, нам всім, і дітям, і дорослим, книжок, від яких неможливо відірватися, а письменникам — частіше приходити до бібліотек, щоб ближче познайомитися з тими, хто присвятив своє життя саме їх книгам!

Шановні колеги — бібліотекарі України!

Прийміть найщиріші вітання з професійним святом від редакції журналу! Нехай ніколи не покидає кожного з вас творча наснага і оптимізм, завжди процвітають ваші рідні бібліотеки, наповнені веселим дитячим гоміном! Ви працюєте і творите заради дитини, і нехай вам щастить у цій благородній справі. Бажаємо всім міцного здоров'я, родинного затишку і благополуччя!